

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

Könyvnyomdák Budapesten.

- I. kerület (Vár).**
- M. kir. Államnyomda**
Nándor-tér 1.
- M. kir. tud. Egyetemi ny.**
Iskola-tér 3.
- II. kerület (Viziváros).**
- Bagó M. és Fia**
Ponty-utca 4.
- Goldberger Ignác**
Fő-utca 23.
- Heisler Jaroslav**
Várkert-rakpart 1.
- Hauszky József**
Bomba-tér 4.
- Keiler Dániel**
Attila-utca 63.
- Müller K. (Münster K.)**
Albrecht-út 3—5.
- Wesselényi Géza**
Zsigmond-utca 11.
- III. kerület (Ó-Buda).**
- Bartalits Imre**
Remete-hegy.
- Bichler I.**
Kiskorona-utca 15.
- Wimmer Márton**
Serfőző-utca 10.
- IV. kerület (Belváros).**
- Barcza József**
Váci-utca 66.
- Belvárosi könyvnyomda**
Váci-utca 81.
- Buschmann Ferencz**
Koronaherceg-utca 8.
- Franklin-Társulat magy.**
irod. int. és könyvny.
Egyetem-utca 4. és
Vármegye-utca 11—13.
- Goszler Gyula**
Aranykéz-utca 1.
- Hunyadi Mátyás ny.**
Zöldfa-utca 43.
- Langer Ede és Fia**
Zsibárus-utca 1.
- Luszt Sándor**
Váci-utca 44.
- M. kir. posta- és táv. ny.**
Főposta-épület.
- Mercur kő- és könyvny.**
Királyi Pál-utca 9.
- Nagy Sándor**
Pappnövelde-utca 8.
- Id. Poldini Ede és Társa**
Irányi-utca 1.
- Quittner József**
Károly-körút, központi
városház.
- Róth József**
Ujvilág-utca 6.
- Singer Lipót**
Károly-körút 24.
- Sűsz Dávid**
Fövám-tér 5.
- Székesfővárosi házi ny.**
Központi városház.
- Ullmann József**
Régi posta-utca 4.
- Várnai Fülöp**
Régi posta-utca 3.
- Victoria-nyomda**
Váci-utca 37.
- Wodianer F. és Fiai**
Sarkantyús-utca 3.
- V. kerület (Lipótváros).**
- Bendlner A.**
Arany János-utca 18.
- Budapesti h. é. v. nyomd.**
Lipót-körút 22.
- Czettel és Deutsch**
Bálvány-utca 12.
- Hamburger és Birkholz**
Csáky-utca 13.
- Hermes könyvny. r.-t.**
Báró Atzél-utca 2.
- Hungária-könyvnyomda**
Váci-körút 34.
- Juhász és Haas**
Tükkör-utca 5.
- Kálmán M. és Társa**
Vadász-utca 32.
- Kanitz C. és Fiai**
Vadász-utca 26.
- Károlyi György**
Kálmán-utca 5.
- ifj. Kellner Ernő**
Csáky-utca 9.
- Kertész József**
Mária Valéria-utca 11.
- Kollmann Fülöp**
Arany János-utca 34.
- Krausz Lajos**
Váci-körút 20.
- Krausz S. és T.**
Zoltán-utca 11.
- Légrády Testvérek**
Váci-körút 78.
- Lengyel Lipót**
Vadász-utca 35/a.
- Lőw Ede**
Váci-körút 80.
- Magyar Hírlap nyomd.**
Honvéd-utca 10.
- Márkus Samu**
Báthory-utca 20.
- Magy. kir. postatakarék-
pénztár nyomdája**
Hold-utca 4.
- Pallas Irod. és nyomd. r.-t.**
Kálmán-utca 2.
- Pesti Könyvnyomda-
Részvénytársaság**
Hold-utca 7.
- Pesti Lloyd-társulat**
Könyvnyomdája
Dorotya-utca 14.
- Pollák Elkán**
Nagykorona-utca 21.
- Pollák M. Miksa**
Akadémia-utca 15.
- Schlesinger és Kállai**
Bálvány-utca 18.
- Thália-nyomda**
Csáky-utca 2/b.
- Vinceze és Bartók**
Bálvány-utca 15.
- VI. ker. (Terézváros).**
- Beer E. és Társa**
Aradi-utca 8.
- Berkovits János**
Teréz-körút 40—42.
- Bróza Ottó**
Váci-körút 17.
- Ehrnstein Mór**
Laudon-utca 4.
- Engel S. Zsigmond**
Vörösmarty-utca 56.
- Európa, Irod. és ny. r.-t.**
Ó-utca 12.
- Fővárosi nyomda stb. r.-t.**
Podmaniczky-utca 39.
- Fried és Krakauer**
Dalszínház-utca 10.
- Friedmann Á.**
Gyár-utca 54.
- Fuchs Samu és Társa**
Podmaniczky-utca 27.
- Gergely Miksa**
Váci-körút 19.
- Glückselig M.**
Hunyady-tér 7.
- Goldschmiedt Lipót**
Révay-utca 6.
- Gross és Grünhut**
Gyár-utca 32.
- Herrman Ignác**
Szerecsen-utca 20.
- Hornyánszky Viktor**
cs. és kir. udv. könyvny.
Aradi-utca 14.
- Kápolnai Adolf**
Teréz-körút 5.
- Kassinó Jakab**
Király-utca 26.
- Kaufmann és Vojtitz**
Vörösmarty-utca 52.
- Korvin Testvérek**
Révay-utca 14.
- Kunosi Vilmos és Fia**
Teréz-körút 38.
- Löbl Dávid és Fia**
Andrássy-út 19. és
Nagymező-utca 26.
- Minerva ny. (tul. Gansl Zs.)**
Szerecsen-utca 7/9.
- M. á. v. menetjegy-ny.**
Csengery-utca 33.
- Markovits és Garai**
Lázár-utca 13.
- Muskát Béla**
Teréz-körút 27.
- Nadas A.**
Dessewffy-utca 45.
- Neumayer Ede**
Proféta-utca 7.
- Orsz. közp. kőzs. ny. r.-t.**
Váci-körút 61.
- Pollacsek Mór**
Dávid-utca 5.
- Poporul Român nyomd.**
Vörösmarty-utca 60/a.
- Posner K. Lajos és Fia**
Csengery-utca 31.
- Radó Izor**
Szerecsen-utca 13.
- Rigler József Ede r.-t.**
Rózsa-utca 55.
- Schmelcz Izidor**
Izabella-utca 70.
- Schmidl Sándor**
Szerecsen-utca 6.
- Splnner Illés**
Dessewffy-utca 43.
- Szántó J.**
Uj-utca 6.
- Székely Viktor**
Dávid-utca 4.
- Vigyázó Tivadar**
Váci-körút 39.
- Wellesz Béla**
Uj-utca 37.
- VII. (Erzsébetváros).**
- Ádám Herman**
Dohány-utca 1.
- Árpád kő- és könyvny.**
Valero-utca 9.
- Athenaeum ir. ny. r.-t.**
Kerepesi-út 54.
- Bárd J.**
Miksa-utca 17.
- Biró-nyomda**
István-tér
- Deutsch József**
Károly-körút 7.
- Elek Lipót**
Kertész-utca 37.
- Erzsébetvárosi könyvny.**
Dohány-utca 1.
- Farkas Testvérek**
Akácza-utca 61.
- Galitzstein H.**
Dohány-utca 68.
- Garai Mór**
Károly-körút 3.
- Gelléri és Székely**
Kerepesi-út 34.
- Gonda és Társa**
Akácza-utca 50.
- Grünwald Ödön**
Wesselényi-utca 4.
- Hedvig S.**
Dohány-utca 12.
- Kellner Gerson**
Csányi-utca 13.
- Krammer Lipót**
Csömöri-út 28.
- Löbl Mór**
Király-utca 27.
- Löblovitz Zsigmond**
Csömöri-út 54.
- Márián György**
Rottenbiller-utca 56.
- Nagel István**
Vörösmarty-utca 17.
- Neuwald Illés**
Dohány-utca 44.
- Pannonia-nyomda**
Rombach-utca 8.
- Propper Leó**
Erzsébet-körút 35.
- Reich Ármin**
Dohány-utca 84.
- Roth és Krausz**
Kertész-utca 23.
- Rubin Izidor**
Király-utca 15.
- Spatz Henrik**
Dob-utca 55.
- Splitzer Márk**
Klauzál-utca 31.
- Stern Péter**
Kazinczy-utca 35.
- Vasvári és Társa**
Csömöri-út 13.
- Wendt és fia**
Károly-körút 19.
- Wiesinger József**
Wesselényi-utca 30.
- Zelsler M.**
István-tér 17.
- VIII. ker. (Józsefváros).**
- Anglo-nyomda**
Baross-utca 47.
- Budapesti Hírlap nyomd.**
Rökk Szilárd-utca 4.
- Corvin-nyomda**
Baross-utca 4.
- Özv. Fried Ignáczné**
József-utca 14.
- Fritz Ármin**
József-körút 9.
- Hell I. Ede**
Luther-utca 4.
- Klein Vilmos**
Kerepesi-út 73.
- Kohn Simon**
József-körút 5.
- Kossuth Lajos-nyomda**
Ujvasártér 5.
- Militty Rankó**
Futó-utca 44.
- Otthon-nyomda**
Mária-utca 42.
- Réval és Salamon**
Üllői-út 18.
- Rózsa Kálmán és Neje**
Szentkirályi utca 30.
- Schulez Adolf**
Baross-utca 81.
- Stephanum ny.**
Szentkirályi-utca 23a.
- Szent Anna-nyomda**
Baross-utca 66—68.
- Szent László-nyomda**
Rökk Szilárd-utca 28.
- Weissenberg Ármin**
József-körút 16.
- IX. ker. (Ferencváros).**
- Engelmann Mór**
Vámház-körút 15.
- Harsány Emil**
Lónyay-utca 7.
- Műszaki ir. és ny. r. t.**
Soroksári-utca 5.
- Pátia-nyomda r.-t.**
Üllői-út 25.
- X. kerület (Kőbánya).**
- Első kőbányai könyvny.**
Jászberényi-út 1.
- Lőrinczi F.**
Maglódi-út (Gyűjtő-fogház).
- Merendiák Károly**
Liget-tér 4.

Könyvnyomdák a vidéken.

- Abauj-Szántó**
Baksy Barna.
- Abauj-Szepsi**
Tóth István.
- Abrudbánya**
Róth Ferencz.
- Ada**
Berger L.
- Alsó-Kubin**
Trnkóczy József.
- Alaó-Lendva**
Balkányi Ernő.
- Apatin**
Gasz Mátvás.
Szavadill József.
- Arad**
Aradi nyomda-részvény-
társaság.
Bloch H.
Első aradi amerikai gyors-
sajtó-nyomda (tul.: Kep-
pich Zsigmond).
Gör. kel. egyházmegyei
nyomda.
Gyulai István.
Muskát Miksa.
Tribuna Poporului r.-t.
nyomdája.
Réthy Lipót és Fia.
- Aranyos-Maróth**
»Dóczi«-nyomda (tulajd.:
Némédi László).
- Aszód**
Magyar kir. javító-intézet
nyomdája.
- Bács-Almás**
Vogl M.
- Bács-Kula**
Berkovits Márk.
- Bács-Topolya**
Wilheim Miksa.
- Baja**
Kazal J.
Kollár Ágoston.
Nánay Lajos.
Rajkovicz Károly.
- Balassa-Gyarmat**
Balassagyarmati könyv-
nyomda r. t. (v. b.)
Halyák István.
Darvai Árnin.
Wertheimer Zsigmond.
- Balászfalva**
Gör. kath. püspöki nyomda.
- Bánffy-Únyvad**
Ábrahám Mór.
- Barcs**
Szkribanek N.
- Bártfa**
Blayer M.
- Battonya**
Ruber István.
- Békés**
Báró Drechsel Géza.
- Békés-Csaba**
Corvina-ny. (Szihelszky
József).
Lepage Lajos.
Povászay testvérek.
- Belényes**
Süssmann Lázár.
- Beregszász**
Haladás-könyvnyomda
(tul.: Juhász Piroska).
Engel Jenő.
- Besztercze**
Baciu A.
Botschar Tivadar.
Csallner Károly.
- Besztercebánya**
Hungaria-ny. (tul. Sonnen-
feld Mór).
Machold F.
- Bicske**
Lederer Hermann.
- Bonyhád**
Raubitschek Izor.
- Brassó**
Brassói Lapok nyomdája
(tul.: Trattner H. és tsai).
Ciurcu és társa.
Óbony és Társa.
Ótth János Fia.
Herz és Társa.
Muresianu Aurél.
- Brezsnóbánya**
Kreisler J.
- Budafok (Promontor)**
Leopold és Klein.
- Buziás**
Ullmann F.
- Csákvá**
Orádi Péter.
- Csáktornya**
Fischel Fülöp.
- Cservenka**
Boros György.
- Csikszereda**
Györgyakab Márton
utóda: Dreznánd Viktor.
Szvoboda József.
- Csongrád**
Tiszavidék nyomdája
(tulajd.: Silber Jánosné).
Weisz Márk.
- Csorna**
Kokas és Neumann.
- Csurgó**
Vágó Gyula.
- Czepléd**
Nagy Elek
Sebők Béla.
- Dárda.**
Frank Béla.
- Debreczen**
Adler Józsefré.
Csokonai nyomda-rt.
Drohschart és Popovits.
Hoffmann és Kronovitz.
Horovitz Zsigmond.
Hungaria-nyomda
László Albert.
Pongrácz Géza.
Városi nyomda.
- Deés**
Bernát Nándor.
Demeter és Kiss.
Goldstein Jakab.
- Detta**
Heldenwanger és Ulmann.
- Déva**
Hirsch Adolf.
Kroll Gyula.
- Devecser**
Rosenberg Zsigmond.
- Dicső-Szent-Márton**
Hirsch Mór.
- Ditró**
Ditró és Szárhegy közsé-
gek nyomdája.
- Dombóvár**
Dombóvári könyvnyomda
(tulajd.: Bruck Sándor).
- Dunaföldvár**
Somló Manó.
- Duna-Szerdahely**
Adler Netti.
Goldstein Józsuva.
- Eger**
Baross-nyomda (tulajd.:
Paunz S.).
Egri könyvny. részv.-társ.
Erseki lyceumi nyomda.
Lőw Sámuel.
- Enying**
Politzer Jenő.
- Eperjes**
Kösch Árpád.
Pannonia-ny. (tul.: Kahn M.)
- Érsekújvár**
Kohn Samu.
Winter Zsigmond.
- Ér-Mihályfalva**
Beck Adolf.
- Erzsébetfalva**
Mártonfi L.
- Erzsébetváros**
Kotzauer D.
- Esztergom**
Buzárovits Gusztáv.
»Hunniac«-könyvnyomda
(tul.: Gerenday József).
Laiszky János.
Tábor Adolf.
- Fehértemplom**
Kuhn Péter.
Wunder J.
- Felső-Eőr**
Schodisch Lajos.
- Felső-Vissó**
Schiffmann H.
- Fertő-Nezsider**
Horváth B.
- Flume**
Battara P.
Chiuzre & Co.
Jerouscheg O.
Mohovich Emidio
Unio könyvnyomdai
műintézet (tulajdonos:
Hegyí Jenő).
- Fogarás**
Thierfeld Lipót.
- Galánta**
Első galánthai könyvny.
(tul.: Neufeld Soma).
- Galgóc**
Szold Jakob.
Sternér Adolf.
- Gödöllő**
Schultz József.
- Gyergyó-Szent-Miklós**
Létzy János és Társa.
- Gyoma**
Kner Izidor.
- Gyöngyös**
Herzog Á. E.
Hevesmegy. Lapok ny.
Sima Dávid.
- Gyöngk**
Engel József.
- Győr**
Fischer István és F. utóda
Nitsmann József.
Gróf Gyula.
Győregyházmegyei könyv-
nyomda.
Heckenast György.
Láng Jenő.
Pannonia-könyvnyomda
(tul.: Szávay és Raab).
- Győr-Sziget**
Gross O. és társa.
- Gyula**
Corvina-nyomda.
Dobay János.
- Gyulafehérvár**
Schäser Ferencz
Püspöki lyc. nyomda
(tul.: Papp György).
Voltz B.
- Hajdú-Böszörmény**
Szabó Ferenczné.
- Hajdú-Dorog**
Grünfeld Mózés
- Hajdú-Nánás**
Bartha Imre.
- Hajdú-Szoboszló**
Plón Gyula.
- Halas**
Práger Ferencz.
- Halmi**
Friedmann Herik.
- Hátszeg**
Ideál-könyvnyomda.
- Hatvan**
Hoffmann M. L.
- Hódmező-Vásárhely**
Hódmezővásárhelyi
nyomda és kiadó r.-t.
Lévai Fülöp.
Vásárhelyi Híradó ny.
Vásárhely és Vidéke
nyomdája.
- Holics**
Malovany József.
- Homonna**
Waller H. és Társa.
- Huszt**
Grünwald Jakob
Mermelstein Fülöp.
- Igló**
Schmidt József.
Táttra-könyvnyomda (tul.:
Stein Ignác).
- Ipolyság**
Kanyó Antal utóda.
Neumann Jakob.
- Jászberény**
Brünauer Adolf és Társa.
Kubicza János.
- Kalocsa**
Jurcsó Antal.
Werner Ferencz.
- Kaposvár**
Gerő Zsigmond.
Hagelmann Károly.
Özv. Jancovics Gyuláné.
Kéthelyi Miksa és Társa.
- Kapuvár**
Buxbaum József.
- Karánsebes**
Karánsebesi gör. kel. rom.
egyházmegye nyomdája.
Fleissig Lipót.
- Karczag**
Szódi S.
- Kassa**
Breitner Soma.
Koczányi Béla.
László Béla.
Lukács Gusztáv.
Vitéz Adolf.
Werfer Károly.
- Kecskemét**
Első Kecskeméti Hírlap-
kiadó és Nyomda-Rész-
vénytársaság.
Pestmegyei Hírlap.
Steiner Mihály.
Sziládi László.
Tóth László (tulajd.: Fekete
Mihály).
- Késmárk**
D. Altmann Dávid.
Sauter Pál.
- Keszthely**
Farkas János.
Nádai Ignác.
Sujánszky József.
- Kézdi-Vásárhely**
Ifj. Jancsó Mózés.
- Király-Helmeccz**
Klein József.
- Kisbér**
Hafli Kálmán.
- Kis-Czell**
Menyhárt Julia és fia.
- Kis-Jenő**
Gallovics Jenő.
- Kis-Kőrös**
Kalisch Ignác.
- Kis-Kún-Félegyháza**
Feuer Illés.
Vesszősi József.
- Kis-Marton**
Dick Ede.
- Kis-Pest**
Fischhof Henrik.
- Kisújszállás**
Szekeres József.
- Kis-Várda**
Berger Ignác.
Ifj. Klein Gyula.
- Kolozsvár**
Boskovics József.
Ellenzék nyomdája.
(tul.: Magyar Mihály.)
Gáman János örököse.
Gombos Ferencz.
Gutenbergy nyomda.
Magyar Polgár nyomdája.
(tul.: Ajtay K. Albert).
Polcz Albert.
Stief Jenő és Társa.
Zobácz Ferencz.
- Komárom**
Hacker Richárd.
Hungária-nyomda
Schönwald Tivadar.
Spitzer Sándor.
Szénássy János.
- Körmend**
Körmendi könyvnyomda-
részvénytársaság.
- Körmöczbánya**
Joerges A. özv. és Fia.
Paxner és Biron.
- Köszeg**
Feigl Frigyes.
Feigl Gyula.
- Kún-Szent-Márton**
Csanády József.
- Kún-Szent-Miklós**
Özv. Bors Károlyné
- Lengyelőtői**
Galamb Zoltán
- Léva**
Dukesz Lipót.
Nyitrai és Társa.
Schultz Ignác.
- Lippa**
Máhr Emil.
Zách József.
- Liptó-Szent-Miklós**
Lőw Dezső.
Steier Izidor.
- Lőcse**
Reisz Tivadar József.
- Losoncz**
Kármán-könyvnyomda.
Losonczy Sándor.
Roth Simon.
- Lugos**
Florea János.
Szidon József.
Traunfellner Károly.
Virányi János.
Weisz és Sziklai.
- Magyar-Óvár**
Czéh Lajos.
- Makó**
Kováts Antal.
Neumann József.
- Malaczká**
Wiesner Alfréd.
- Marczali**
Miszúr Ádám.
- Maros-Ludas**
Glück József.
- Máramaros-Sziget**
Blumenfeld és Dávid.
Berger Miksa.
Sichermann Mór.
Vider és Rosenthal.
- Margitta**
Hungária könyvnyomda
(tul.: Pollák Lajos).
- Maros-Vásárhely**
Adi Árpád.
Ev. ref. collegium-nyomda
(tul. Benkő László).
Grün Vilmos.
- Mátészalka**
Weisz Zsigmond.
- Medgyes**
Reissenberger G. A.
- Mezőkövesd**
Balázs Ferencz.
- Mezőtúr**
Braun J.
Gyikó Károly.
- Miava**
Haas Mór.
- Mindszent**
Weisz Ignác.
- Miskolcz**
Boros Benő.
Forster, Klein és Ludvig.
Minerva ny. (tul.: Hirsch
bein Adolf.)
Stamberger Bernát.
Stamberger Lajos.
Sugár és Társa.
Szelenyi és Társa.
- Módos**
Hoffmann Béla
Lustein Márkus.
- Mohács**
Blandi János.
Rosenthal Márk és Fia.
- Moór**
Moóri könyvnyomda.
- Moson**
Grünfeld Ignác.
- Munkács**
Grünstein Mór.
Kahn és Fried.
Kohn és Klein.
Kroó Hugó.
- Mura-Szombat**
Ujházi Miksa.
- Nagy-Atád**
Grünsberger Antal.
- Nagy-Bánya**
Molnár Mihály
- Nagy-Bittse**
Spiegel Samu.

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL:

Budapest, V., Hold-utca 7.

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR

Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor.

Egyes szám ára 40 fillér.

MAGUNKRÓL MAGUNKNAK.

„Romlásnak indult hajdan erős magyar,“ kesergett a költő, midőn nemzetünkben az erkölcsi elcsúszást látta és ez alkalommal eszébe jutottak azon nagy tettek, melyeket véghezvitt a multban Árpádnak immár elfajult vére, s mi, ha nem is éppen szóról-szóra a költőt idézve, de hozzá hasonlóan kiálthatunk fel: „züllésnek indult a hajdan nemes nyomdász-társadalom“ . . .

Avagy nem elszomorító állapot-e az, mikor a munkanélküliek nagy számát látjuk, kik közül sokan immár hónapok óta nem dolgoztak és reményük sincs, hogy a közel jövőben dolgozni fognak? Nem kétségbeejtő-e az, hogy állandóan százakra megy a munkanélküliek száma, midőn máskor, különösen a téli hónapokban csak egy-két munkanélküli volt; a nyomdáknak ha nem volt is mindenütt munkatorlódás, de annyi munka mégis csak volt, hogy minden munkás megélhetett, de sőt egy jó része valamit meg is takaríthatott magának, ha kedve és *hajlama* volt hozzá, hogy a rosszabb időben legyen mihez nyulni.

Most már ez nem így van. Az a tömérdek munkanélküli csüggedten várja a munkát, mely sok esetben csak ideig-óráig tart; egy jó része már annyira elszokott a dolgozástól, hogy nagyon nehezen tudna ismét hozzá szokni.

A munkanélküliség mindenképen baj. Az illetőnek kétféleképen is kárát okozza. Először anyagilag, másodszer — és ez a nagyobb baj — erkölcsileg. Azt hiszem, fölösleges itt azt fejtegetnem, hogy milyen káros hatással van az ember gondolkozására a téletlenség. A ki tétlen, az unatkozik s az unalom mindig rossz tanácsadó. Csak súlyosbitja a helyzetet az ilyenek örökös együttléte, mert a közös nyomor látása nem enyhíti azt, de fölébreszti az irigységet az iránt, ki baját kevésbé szellőzteti, mint a többi, vagy éppen jobb anyagi helyzetével dicsekszik.

De az ilyen együttvaló nyomorgásnak még másféle káros következménye is van: hiánya a jó társaságnak, melybe kezdetben csak idegenkedve lép be az, a ki még nem próbálta, de a melytől később csak kényszerűségből tudnak megválni azok, a kik már hosszabb idő óta tagjai. Még munkát keresni is alig mennek, mert úgy gondolkoznak, hogy egy-

szer majd csak kapnak kondíciót, mivel a munkaközvetítőnél elő vannak jegyezve s a sor rájuk kerül, ha lesz munka valamelyik — *nyomdában*. Hisz csakis arról lehet szó, hogy *nyomdában* kapjanak munkát, mert szentségtörés lenne egyébhez fogni.

Ime egy példa:

Egy ifjú szaktárs, miután eltöltött vagy egy fél-évet azon a helyen, a hol felszabadult, kilépett. Tegyük fel, hogy a kilépés önhibáján kívül, munkahiány miatt történt. Egy pár heti sétálás után véletlenségből vagy ajánlás folytán kondícióhoz jut. A kondíció azonban — ismét munkahiány miatt — nemsokára *elfogy* s a sétálás rövid megszakítással, vagy talán megszakítás nélkül eltart egy évig. Egy jó barátja azt ajánlja neki, hogy irjon címszalagot, vagy pl. egy esetben (s ennek tanuja voltam) azt ajánlották neki, hogy menjen valamelyik pályaudvarra, ott kaphat foglalkozást. A teendője csupán annyi lenne, hogy nyolcz-tíz teherhordó munkásra kellene felügyelnie 1 frt 20 kr. napidijért. Az illető szaktárs nem fogadta el ezt az állást, mert keveselte a fizetést. Aztán magát az állást is méltóságán alulinak találta. Egy szóval sem mondom, hogy ez valami fényes javadalmazás lenne, sem azt, hogy valami előkelő pozíciót biztosít annak, a ki elfogadja. De a munka arányához képest elég s ideig-óráig mégis csak jobb a semminél; ha másért nem, legalább azért, mert nem él az illető dolog nélkül, nem szokik el a munkától, nem keríti hatalmába az unalom ördöge, mely — mint már fentebb is mondtam — a legnagyobb szerencsétlenség a munkanélküliségben, mivelhogy a legrosszabb tanácsadó.

Egyik lényeges előmozdítója ez társadalmunk lassu, de biztos elzüllésének.

A munkanélküliek egymást mulattatni akarván, igen szellemesek szoktak lenni. Ezt a szellemeskedést aztán, ha munkába lépnek, beviszik a nyomdába is, a hol a folytonos hecczelődések annyira fájulnak, hogy némelykor igazán nem tudhatja az ember, hogy nyomdában van-e vagy vásári komédiában. Sokszor egy egészen ártatlan megjegyzés elegendő arra, hogy valamely szerencsétlen szaktárs örökös céltablája legyen az egész személyzet szellemeskedéseinek.

Vannak, a kik sportszerűleg üzik az ilyen hecczelődést, mely kezdetben csak szűk mederben mozog,

mondjuk, hogy csak két jó barát üzi egymás között. A heccznek nemsokára közönsége is akad, mert bárki is a jó szaktársak közül feljogosítottnak érzi magát arra, hogy beleszóljon. S ekkor már nem az a két szaktárs hecczelődik egymással, hanem azok egyikét használja szellemeskedése központjául a többi.

Elszomorító dolog biz ez és eléggé sohasem ostorozható.

Más szakmánál is vannak kinövések. A munkások mindenütt munkások és sehol sem diskurálnak egymással szalon-nyelven, de mi mégis csak intelligensebbek vagyunk a többinél — vagy legalább kellene, hogy azok legyünk — s az volna a rendje, hogy mi járjunk elől a jó példával. Egymás iránt olyan tiszteletlenül viselkedünk, hogy ma már minden felindulás nélkül vágjuk zsebre a legnagyobb ripókségeket is, ha azok kollégától jönnek s eszünkbe sem jut, hogy megtorlással éljünk, mert az ilyesmi már megszokott dolog.

Régi dal ez, mely — sajnos — mindig aktuális.

Ha az idősebb szaktársak már beletanultak abba, hogy egymást túllicizálják a csipkelődésben, ne csodálkozzanak azon, hogyha az ifjabbakra az van a legnagyobb hatással. Tőlük tanulják. Az *einstand* pedig nemcsak kollégává de egyszerre bizalmas barátta is előlépteti a csak minap felszabadult ifjút s természetes következménye ennek, hogy az ilyenek az idősebb szaktársakkal *egyenrangúnak* képzelik magukat s azt hiszik, hogy most már fel vannak jogosítva arra, hogy az idősebb szaktársakkal szemben olyan modort tanusítsanak, a mely velük szemben talán még a kollégiálitás révén sem volna helyén. Szellemeskedni akarnak, *erővel is*, de korlátoltságuk folytán csak annyira terjed az ilyen szellemeskedés, a mennyire csak az imént itt-ott elkapott, legtöbbször roszul alkalmazott szólásmódból nagyon szűken telik; de a kétes értékű vicczek elfogytával előkerülnek a trágárságok, ebben aztán olyan tárháza van a legtöbbnek, hogy a laikus hallgatót bámulatba ejtené az a szöbőség, melylyel rendelkeznek.

Csak sajnálni való, hogy ennek sem hatását, sem következményeit nem tudják belátni az idősebb szaktársak s ők maguk, a kiknek talán inkább érdekben állana jó példával előljárni, ők szolgáltatják a hecczelődéshez a legtöbb anyagot; nem veszik tekintetbe azt, hogy azáltal elvesztik tekintélyüket a fiatalabbak előtt, tiszteletét a tanoncoknak és — a mi a legelszomorítóbb — elvesztik becsülését a főnöknek.

Azt hiszem, itt volna az ideje, hogy ezen változtassunk. Nagyon nehéz dolog lenne a dolgon változtatni, mert olyasmiről kellene leszoktatnunk a szaktársak legnagyobb részét, mely második természetüké vált. De erős akarattal mindent el lehet érni.

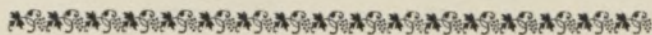
Értsük meg egymást, uraim! Nem azt akarom

ezzel mondani, hogy öltünk frakkot magunkra és beszélgetéseinkben a „művelt társalgó“ elcsépelet szövirágaival töltjük meg a levegőt. De a kölcsönös becsülés mindig a legbiztosabb vezérfonal embertársainkkal való érintkezésünkben. Azt nem kívánja tőlünk senki, hogy ünnepélyesen komolyak legyünk, hiszen a lélekre egy rövid ideig tartó kedélyesebb társalgás üditőleg hat s az üdülés a szellemi erőnek a legjobb tápláléka. De ezt nem szabad túlzásba vinni. A főnök nem azért fizeti személyzetét, hogy azok egymással kedélyeskedjenek munkaközben, de azért nem fog megharagudni, ha olykor-olykor egy jó élczet hall a személyzet köréből elhangzani. De hogy egy éretlen, alig felszabadult tacskozó a nyomdában ne lásson mást célzt, mint hogy drasztikus kifejezésekkel spékelt vicczelődéseivel az egész személyzetet feltartóztassa munkájában, ez már nem járja.

Nálunk, Magyarországon az iparos-segéd még mindig csak pária. Alig, hogy embernek tekintik. Azt hiszem, nem csalatkozom, ha azt állítom, hogy mi magunk vagyunk az okai annak, hogy velünk szemben a társadalom annyira előítéletes. De bevallhatjuk, hogy joggal az. Az egymás közt való modorunk minden kritikán alóli. Önművelődésre csak igen kevesen gondolunk; szórakozásainkban sem igen keressük a nemesebb élvezeteket, tartózkodási helyünk pedig — a nyomdán kívül — legnagyobb részt a korcsma.

A szaktársak nagy tömege megmagyarázhatlan közönnyel nézi, hogy általánosságban milyen biztossággal haladunk a modortalanság lejtőjén lefelé és nem akarja, vagy talán már nem is képes belátni azt, hogy az embernek a létért való küzdelemben a jó modor biztosabb támasza minden humánus szövetkezetnél.

Benes Sándor.

HIRDETÉSEK ÉS UJSÁGOK.

A „reklám“ szónak ma már távolról sincsen ama rosz hire, mint azelőtt. Teljesen okadatoltnak találjuk, hogy a mesteremberek és kereskedők termékeiket és áruikat dicsériáddal ajánlják a közönségnek; hisz mindenki arra törekszik, hogy anyagilag gyarapodjék. És e törekvés szüli a minél élénkebbé váló versengést; a ki pedig azt kívánja, hogy üzlete viruljon, fejlődjön és nagyobbodjék, annak a nyilvánosság elé kell lépni produktumaival, a hirdetések, vagyis a reklám segítségével.

Hogy aztán kevésbé jó minőségű portékának is ütik a reklám dobját, azon nem változtathatunk, s nem riaszthatja vissza azt, a ki kifogástalan jót produkál, hogy ne vegye igénybe szintén a hirdetményeket, plakátokat, vagy más reklám-módokat.

Legegyszerűbb és legerjedtebb módja a reklámnak a hirdalpokban történő hirdetés, a melylyel az ügynökségek és hirdetési irodák tömémentelen sokasága foglalkozik. Mindamellott csodálkozunk kell, hogy e téren mily kevés üzleti élelmesség nyilvánul.

Szinte megszégyenítő, hogy nagy és kis hirdalpjaink — kevés kivétellel — mily kevés ügyet vetnek hirdetések szedésének korrektségére. Sok esetben hibás ugyan ebben a hirdető, ki többnyire nem szakember és a kit nem is világosít föl senki, hogy hirdetését éppen csak a szedő és korrektor olvassa. Sokszor azt kívánják, hogy lehetőleg szűk keretben minél több szöveg találjon helyet és az ujság úgy a hogy iparkodik e kívánságnak eleget tenni.

Az ilyen hirdetések az ujságolvasó rendesen ignorálja, mert bajos ily kiállítás mellett a megfelelő kutatni. Pedig egy kis jóakarattal könnyen segíthetünk ezen és az ujságok hirdetésoldalai tetszetősb képet nyujtanának, ha csak néhányan nagyobb lapjaink közül kezdeményezőleg lépnének föl e tekintetben.

Mai napon valóban érthetetlen ez az állapot, különösen ha figyelembe vesszük ama haladásunkat, melyet a betűöntődék mutatnak produktumaikban, a leghatásosabb betűnemekben, elegáns körzet- és egyéb rendeltetésű diszanyagban, a melylyel egymással vetekednek; s ha meggondoljuk továbbá, hogy manap mennyi gondot fordítanak a legegyszerűbb nyomtatvány külsejére. És ujsághirdetéseink mégis oly izléstelen, semmit mutató képet nyujtanak. Pedig hány, de hány mód van arra, valamely hirdetést a köznapiság nivójából kiemelni, a mellette levőtől hatásosan elkülöníteni; nem beszélünk a terjedelmes, tömör petit vagy nonpareilleből szedett hirdetésekről. Ezeket rendesen nem olvassa senki, ha csak nem kivételesen jegyzékek, árszabások vagy más efélék; máskülönbén csak a szedő és a korrektor olvassák el ezeket.

A hirdetésektől rendesen azt követeljük, hogy adjanak felvilágosítást az illető hirdetési tárgy mivoltáról; továbbá, hogy ki a hirdető és hogy hol található az utóbbi. Ha az olvasó figyelmét rá tudjuk irányítani ezekre a sorokra, úgy elolvas az még néhány apróbb sort is. Ha azonban érdeklődés nélkül átsiklik rajta az olvasó szeme, úgy az illető hirdetés nem felel meg a hirdető céljának, ha még oly nagy betűből van is szedve és még oly terjedelmes.

Ezekből önmagától kiviláglik a hirdetés célja. Ha aztán a hirdetést valamely csinos, a tárgyra vonatkozó vignettával tetszetősbé alakítjuk, úgy annak hatása csak fokozódik. Minél rövidebb a szöveg, annál czélszerűbb. Minél több a sorok közti és melletti üres hézag, annál jobb. Egy kiemelkedő nagyobb fajta kiáltó- vagy kérdőjel, vagy kezdőbetű, több üresség a szöveg elején vagy alján, balján és jobbán és más ily apró eltérések hatásossá teszik

a legmonotonabb hirdetést. Az olvasó pedig rögtön megtalálja, a mit keres, a hirdető meg elérte célját.

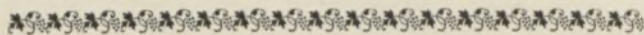
Nem „művészi“ szedésről beszélünk; ilyenekhez sok esetben nincs idő, de *hatásos* legyen a szedés. A körzettel ellátott hirdetést rendesen kövesse a körzetenlküli hirdetés.

Ugyanannyi idő alatt, a melyben izléstelen és otromba hirdetéseköt összetákolunk, képesek vagyunk tetszetőseket is szedni, csak tudni kell a módját, valamint a kellő jóakarattal is meglegyen hozzá.

Ily körülmények között az olvasó is nagyobb figyelmet fordít azok elolvasására és mihamar megtalálja a neki megfelelőt. A hirdető is jól jár. Necsak az árú legyen jó minőségű, hanem az azt ajánló hirdetés is megnyerő képű legyen.

Bécs.

Schwartz Sándor.

A NYOMÓHENGEREK BORITÁSÁRÓL.

Már nem ujdonság az, hogy szakmánkban az utóbbi időben óriási haladást konstátálhatunk, nem tartom tehát czélszerűtlennek egyetmást elmondani erről a témáról is, mely ámbár csekélységnek látszik, de azok a szaktársak, a kiknek nem volt soha alkalmuk kísérletezni, igen nagy hasznát vehetik. S mivel nem szándékom, hosszú bevezetést előre bocsájtani, reátérek cikkem tulajdonképeni céljára.

A nyomóhenger borítását, mint tudjuk, javarészt papirosból készítik, használnak azonban különféle más anyagokat is, mint nemez, vászon, gummi stb., ezek azonban jobb munkákhoz nehéz kezelésük miatt hasznavehetetlenek.

A régi jó időkben elődeink s sokan jelenleg is, föltettek, illetve ragasztottak a nyomóhengerre 10—15 ívet is, hogy milyet: azzal keveset törődtek; fő volt az, hogy legyen a nyomóhengeren valami; ilyesmit láttam a legutóbbi alkalommal Temesvárott, a hol a következő borítással nyomnak: 10 ív simitatlan nyomópapiros, vászon s 3—4 ugyanolyan ív (kár a simított papirosért, mivel az drága). Persze a gépmesternek e módszer igen kényelmes, mivel a nyomóhenger felülete érzéketlen lévén, ő egyszerűen leereszti azt annyira, hogy formája olvasható legyen, s minden egyenetés nélkül nyom tovább; e módszerükkel megelőzték az egyenetés nélküli nyomásnak fel-találását, saját kényelmük kedvéért, de sajnos, a betűanyag rovására.

Nem hiszem azonban, hogy nyomorúságosabb kinézésű nyomtatványt láttam volna ennél életemben. (Ez azonban nem mindig a gépmester hibája, hogy ilyképen kénytelen dolgozni, sokszor az illető főnök, vagy művezető kapzsisága vagy szakértelem hiánya követel tőle ilyen munkát.) Ezen egyének magukat rendesen nagy szaktekintélynek képzelik, de mindamellott nem képesek felfogni, hogy a puha nyomás

következtében betűanyaguk finom részei túlságosan benyomulván a borításba, idő előtt elkopnak, illetve némely csinos antiqua-betű oly alakot kap, mintha félkövér czímbetű lenne.

Ezek után kérdés tehát, milyennek kell annak a borításnak lennie, hogy a mai igényeknek megfelelhessen, illetve a betűanyag ne rongálódjék és a nyomás mégis kifogástalan legyen? Különböző szaklapokból, egyes szaktársaktól sokféle mód jutott tudomásomra, mint például kartont felragasztani, stb. A gépmesterek 50%-a azt tartja, hogy 10 év szatinált nyomópapíros mindenhez megfelel; megengedem, hogy megfelel annak, aki csak azt veszi figyelembe, hogy nyomását félig-meddig olvasni lehessen, de ha valaki lelkiismeretes borítást akar készíteni, annak előbb meg kell határoznia, *mely czélnak feleljen az meg*, azaz könyvek, mesterszedések, autotipiák, vagy egyéb lemezek nyomására, továbbá nehéz vagy könnyű szerkezetű-e a sajtója, régi vagy új anyaggal van-e dolga? sajtója nem piszkol-e vagy kettőzódik? (schmitzen), nem oka-e a kettőződésnek a nyomóhenger borítása? Mindezen dolgokat nagyon is számításba kell vennünk, mely nem könnyű feladat akkor, ha a reánk bízott gépeket, betű- és egyéb anyagot kimélgni akarjuk, s a nyomás tisztaságára is súlyt fektetünk.

A fentebb említett feladatot, szerintem, ha nehézjárású sajtónk van, akként oldhatjuk meg a leghelyesebben, ha a nyomóhenger felületére kemény, erősen simított, meglehetősen vastag, a sajtó által megkívánt íveket (hogy mennyit, arról alább), a következő módon teszszük fel: ha sok autotipiát kell nyomni, veszünk 5—7 ívet, ezt felragasztjuk a nyomóhengerre, azután nedvesítve feszítünk egyet a felületére, erre pedig megint 2—3 ívet teszünk; ezzel a 2—3 ível folyton szabályozhatjuk a nyomóhenger felületét puhábbra vagy keményebbre. Mesterszedések és könyvek nyomásánál például csak nyomópapíros, lemezeknél pedig, mivel azok puhább nyomást igényelnek, 1—2 puhább simított ívet is erősíthetünk fel. Lemezek, ha autotipiákkal volnának keverve, úgy azok helye a puha ívekből kivágandó s helye keménnyel, esetleg kartonnal pótolandó. Könnyűjárású sajtónál, pláne ha rossz betűanyaggal kell dolgoznunk, nem tanácsos túlkemény borítást készítenünk, mivel az ártalmára van a gépnek, s nyomás közben nagy dörömbölést okoz; ez esetben leghelyesebb félkemény borítást készíteni kevésbé simított ívekből.

Megjegyzem, hogy minél keményebb a nyomás, annál vékonyabb papírossal kell az egyengetést, valamint az autotipiák kivágását végeznünk. Sok gépmesternek az a kifakadása is, „hogy nem értem, az én gépem nem érzi a selyempapíros“ onnét ered, hogy a borítást puhára készítették, próbálják meg tehát a fent leírt módon végezni és a siker biztos

lesz. A mi pedig a borítás vastagságát illeti, az nagyon különféle, s rendesen a fogasrúd miként való állásától függ. A modernül épített gyorsajtók rendesen 1 mm. vastagságú borítást igényelnek, de igen ritkán felel meg e vastagságát a czélnak, mivel a sajtó, mindannak daczára, hogy a borítás nem hólyagos, az alsó szalag rendben van, sőt az u. n. falzdeklik is simítják az ívet útjában, mégis piszkol. Ilyenkor, ha a gép új, a hiba csakis a nyomóhenger borításában rejlik, mivel az a pontos vastagságnál erősebb vagy gyengébb. Hogy a kettő közül mi az ok, azt a következő módon határozzuk meg: a legutolsó levonatot megmérjük a forma hosszával, ha a levonat hosszabb volna a formánál, akkor a borítás erős, ha ellenben rövidebb, akkor gyenge. Egy másik mód meghatározása pedig az, hogy vegyünk figyelembe a piszkolódást; ha az a nyomtatványra esik, tehát hátrafelé, ez annak a jele, hogy a nyomóhengeren sok a borítás, és pedig azért, mert mikor a nyomás pillanata bekövetkezik, *a nyomóhenger nagy területénél fogva előbb teszi meg az utat, mint a forma*, ennek a következménye a piszkítás; ha pedig ellenkezőleg gyenge a borítás, akkor elől piszkít. Ez volna a gyakori piszkítás eltávolítási módja; de vannak más esetek is, melyeket rendes vastagságú, de kemény borítással távolíthatunk el, illetve az egyengetés tetejére egy nedvesített ívet feszítünk, és ha ez sem használna, akkor a hibát a gép gyenge talpzatában, a fogasrudak helytelen beállításában avagy a csapágyak kifutott voltában kell keresnünk. Előfordul azonban, hogy a baj már a gép szerkezeti hibájában rejlik; ezen esetben, ha szennyléczekkel nincsen felszerelve (ha ilyen van, akkor ezek alá teszünk valamit), a formának mindkét oldalára a záróstegeken kívül 4 cicero széles betűmagasságú stéget zárunk, úgy hogy a nyomóhenger ezeken gördüljön végig, s ha a borítást piszkítanak, rövidítsük meg a feladóhengereket. Ezzel e mizériának, mely igen kellemetlen, okvetlen el kell tűnnie. Gyakran előfordul, hogy az autotipiák a falap tetejéről elcsúsznak; ez is csak a nyomóhenger felületének rendetlenségére vall, mivel a nyomás nem tisztán, hanem súrlódva végződik s így magával tolja az edzést.

Megemlítendőnek tartom még azt, hogy a sajtó által meg nem birt túlerős vagy gyenge borítás következtében a betűanyag úgyszólván lecsiszolódik, ez is onnan ered, hogy a nyomótalpzat a nyomóhengerrel nem fut arányban, illetve az egyik vagy a másik előre siet s ennek a vége: az anyag gyors kopása.

Végre a ránczképződésről (falz) is említést akarok tenni, mivel ez szinte legtöbbször a borítástól függ, s a leggyakrabban oly nyomtatványon fordul elő, mely mind a négy oldalon be van vonalakkal vagy körzettel kerítve, s a papiros hólyagos. Ha az elő-

fordulna, meg kell előbb győződnünk arról, hogy az ívfogók egyenlően tartanak-e, esetleg alkalmazunk falzdeklit, hogy az a levegőt a nyomóhenger és az ív körül eltávolítsa, vagy ragaszszunk 3—4 cicero széles 2—3 kartonszalagot a nyomóhenger végére, illetve a körzet vagy vonal oldalára, ott, a hol ráncz képződik, egészen a nyomás mellé, hogy a levegő az ezáltal nyert nyíláson eltávozhasson, esetleg apróbb dombokat az ívfogók közé, mert ez által az ív elől keskenyebbé válik s a ránczképződés megszűnik. Ha azonban egyik eszköz sem vezetne célhoz, úgy a nyomóhenger borítását keményre vesszük, s az egyengetést a legvégső határig alulról végezzük. Több régibb szerkezetű sajtónál észrevettem, hogy a nyomandó ív igen hamar ránczot vetett; kezdtem az okát kutatni s meg is leltem ott, a hol legkevésbé kerestem, t. i. a sajtó egy fogasrúddal volt ellátva, tehát a nyomóhenger tengelye és csapágya azon az oldalon sokkal többet szenvedett, illetve ferdén futott ki, s így természetesen a nyomóhenger ez a része valamivel hátrább állott s szintén ferdén futott a nyomótalpazattal; következménye ennek a gyakori ránczképződés volt.

Ezzel azt hiszem, hogy eléggé kifejtettem cikkem tulajdonképeni célját s csak az a megjegyezni valóm van még, hogy ha bármi akadályal kell is megküzdenünk, ne csüggedjünk el, mivel mindenre lehet gyógyszer találni, s idővel a gyakorlat teszi az embert mesterré.

Janovszky János.

BERLINI LEVÉL.

Meleg van! — nagyon meleg! Hogy hányszor és hányan kiáltanak fel naponként ilyképen, azt még a legtehetségesebb német statisztikus sem tudná kiszámítani. Ennél többször legfeljebb azt hangoztatják, hogy nincs munka. Az utóbbi épp oly szomorúan igaz, mint az előbbi. Hogy ilyenkor semmi különös sem történik, az természetes és én pesszimisztikusan legeltetem szememet az előttem elterülő, izzadó kezeimtől kétségesszínűvé vált papiroson, mert rejtély előttem, mivel fogom ez alkalommal az én szokásos két — két és fél hasábomat kitélni.

Igaz ugyan, hogy nemcsak én, hanem hivatásos újságíró kollégáim is hasonló lében úsznak, mivel részükre „sem történik semmi“ és fuldoklóként kapaszkodnak az angol-búr kiegyezésbe.

Hogy eme háború befejezése nekünk kárt nem okozhat, azt bizonyítja a Wetzel & Naumann r.-t. lipcei nyomda évi jelentése. Nevezett nyomda eddig úgyszólván kizárólag Angliának dolgozott és az utolsó üzleti évet két millió márka alaptóke mellett 138.174 márka veszteséggel zárta be.

Németország nyomdájának czimtára a napokban hagyta el a Klimsch-féle sajtókat. E könyv már több mint 25 éve tesz jó szolgálatokat a német nyomdászságnak. Érdekes belőle tudni, hogy Németországban 788 nyom-

dában 3251 nyomdász dolgozik megszakítás nélkül 25 év óta és azon felül; 73,50 éven felül, 7 pedig 60 éven felül. Németország könyv- és nyomdái 1898 óta 8081-ről kerek 8900-ra emelkedtek, mi valamivel több 10^{0/0}-nál. E mellett némi hanyatlást mutatnak a könyvnyomdák, ellenben emelkednek az olyanok, melyek könyvnyomdákkal vannak kapcsolatban.

A nemzetközi hírlap- és nyomdai kiállításon a következő czégek lettek kiüntetve: Rockstroh és Schneider gépgyár Viktoria tégelynyomó gépe és kéz-óvókészüléke tégelynyomógépekre, Berger és Wirth festékei, Richard Bong fametszetei, Georg Büxenstein és társa háromszínű nyomásai és a hozzá szükséges klisék, Brehmer testvérek hajtogató és fűzőgépei, Heim és társa papír- és kartonvágógépe, Römer és Jonas háromszínyomása és kliséi, Schuhmann gépgyár Meteor sajtója.

Egy német szaklap fölvetette a kérdést, vajjon mikor került az első tégelynyomó-gép Németországba. A kérdés érdeklődést keltett és mindenfelől jöttek a hírek a „legöregebből“. Már a Papier-Zeitung akarta elvinni a régiség pálmáját, mivel egyik munkatársa 1878-ban a berlini kiállításon látta az Amerikából importált „legöregebbet“ azaz az elsőt. Győzelmének azonban nem sokáig örvendhetett a nevezett lap, mivel egy szaktárs — kinek csak későn jutott tudomására a vita — egy másik lapban elmondja, hogy ő már 1869-ben dolgozott a H. Hosset & Co. nyomdában Hamburgban egy szintén Amerikából hozott Degener & Weiler-féle Liberty-tégelynyomón, mely 1851-ben lett feltalálva.

A préselt látkepes levelezőlapok nagy veszélyben forogtak; a postaigazgatóság egy rendelete értelmében ugyanis nem továbbították volna azon levelezőlapokat, melyek a czímzés lapján préselés nyomait viselik, mivel — mint a rendelet írta — az olvashatatlaná teszi a czímzést. Az érdekelt gyárak kérvényezésére most visszavonták e rendeletet és ugyanez alkalommal egy hosszabb szabályzat jelent meg a posta hivatalos lapjában, mely a levelezőlapok és levelek, nyomtatványok és áruminták külalakját szabályozza. Így pl. a képes levelezőlapok alakban és nagyságban nem térhetnek el a hivatalos alaktól és nem lehetnek kerek, tojásdad vagy szivalakúak. A sarkokat nem szabad kikerekíteni és a lap szélei nem lehetnek hullámosak. A szokásos védőbo iték, melyen a czím helye ki van vágva, tilos, vagyis az így küldendő levelezőlap, levél gyanánt lesz kezelve. A külföldre menő levelezőlapokon rajta kell lenni a Carte postale-nak, czélszerű azonban, ha a hivatalos levelezőlap szövege lesz reá nyomva; és pedig ilykép:

Carte Postale	
Postkarte — Post card	
Cartolina Postale — Levelező-Lap	
Brevkort — Briefkaart — Brevkort	
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО	
Tarjeta postal — Carto postal	
Union postale universelle	
(Feladó czíme)	

A levélborítékok ugyanigy czimzendők és nyomott czégekkel ellátott borítékoknál a jövőben a cég neve

nem mint eddig hosszában a levélboríték felső szélére jön, hanem a bal sarokba, mivel az eddigi tapasztalat szerint nehezen volt a feladási és érkezési pecsét, különösen az idő kibetűzhető. Lehetőleg egy levélbélyeg használandó és csak szükség esetén kettő. Sem a levélboríték, sem a levelezőlap színe nem lehet barna, kék, sötétvörös, szóval olyan szín, melyen fekete ténta nehezen olvasható. A boríték alakja a rendes üzleti alak legyen, mivel eltérő megnehezíti a technikai kezelést, és a divatos kis levelek könnyen elveszhetnek s az ilyenekért a posta nem is vállal felelősséget. Mindenesetre célszerű eme intézkedéseket figyelembe venni, mivel ellenkező esetben a posta a portó kétszeresét veszi meg büntetésként a címzetten, a mi pedig sohasem kellemes. Itt még szeretném a postaigazgatóság szabályzatát a saját szomorú tapasztalataimmal megtoldani és a tisztelt szaktársaknak szívére kötni, miszerint a külföldi levelekre Ausztrián és Németországon kívül 25 filléres bélyeg jön, míg levelezőlapokra 10-es. Azonkívül célszerű a leveleket mérlegelgetni, mivel a külföldre nem áll ugyanazon súly, mint a belföldre. Ez ugyan benn van a nyomdász-évkönyvekben, de azt hiszem, nem igen olvassák.

Egy negyedretű könyvre tettem szert a napokban, de nem könnyű szerrel, mivel mint mondják csak 100 példány készült korrekturaképen. A puha violaszínű fedelet két párhuzamosan körülfutó, barokhoz hasonló Kulbe által rajzolt félfekete lénia keretezi néhány könnyű díszítéssel, arannyal nyomva; míg a közepén egy Gutenberg-fő hasonló színben. Ez utóbbi körülmény eléggé mutatja, hogy e könyvet nyomdászok adják ki, ámde nem közönséges nyomdászok, mint azt a boríték következő szövegéből láthatjuk: Der Deutsche Faktoren-Bund — 1896—1902 — Gründung, Entwicklung und Wirken. E sorok a Woellmer-féle betűöntőde legújabb pályadíjnyertes betűivel, a Sigfried-del vannak szedve és fehér festékkel nyomva.

A tartalomból a következőket tartom megemléstésre méltónak: A németországi faktorok szövetkezetét 1896-ban február 23-án alapították a berlini faktor-egyesület gyűlésén, Stadthagen Sándor, a Sittenfeld-nyomda főfaktora kezdeményezésére. Ugyanez év május 9-én jelent meg a szövetség lapjának első száma: Die Graphische Welt, Deutsche Faktoren-Zeitung cím alatt, a szövetségi elnök kiadásában; szerkesztője Thieme H., míg egyik főmunkatársa Kulbe Károly. Az egyesület segíyezi tagjait állásváltogatások miatt költözködéskor 20, 40, 60 márkával a távolság szerint. A tag elhalálása esetén a hátramaradottak 100 márka temetési költségben és hat hónapon át havi 20 márka segélyben részesülnek. 1897-ben a szövetkezet kilencz kerületében 451 taggal rendelkezett, mely szám 1902. márcziusig 1284-re szaporodott. A szövetkezet vagyona kerek 51.000 márka és ez év február végéig 13.421'36 márka segélyt fizetett ki tagjai között. A tagsági illeték kezdetben havi egy márka volt, mely összeg később két márkára emelkedett. A jelentés egyik lapján a szövetség kilencz választmányi tagjának fényképét látjuk, míg egy másikon a kilencz kerület elnökeiét. A könyv a szövetkezet megalapítójának és ez időszertől első elnökének van ajánlva és a National-Zeitung nyomdájában készült; Linotype-szedőgéppel lett szedve és pedig hosszú sorai miatt (28 cicero) egy-egy

sor két darabban, de azért meglehetősen összeillenek. Mindamellett meglátszik a nagy gonddal kiállított munkán, hogy a Linotype csak mint szedőgép lehet tökéletes, de mint öntőgép nem és a nyomás bármily gondos egyengetés után sem lesz kifogástalan.

Eckmann Ottó, a berlini iparművészeti muzeum tanára folyó hó 11-én meghalt. Az Európaszerte ismert rajzoló művész tüdőbetegség vitte sirba. Az általa rajzolt betűk és díszítmények, — melyek nevét viselik — maradandó emléket biztosítanak az elhunytak. *Ligeti Jenő.*

CSARNOK.

HERRGOTT JÁNOS.

Lipcsei könyvnyomtató és könyvvarus.

Meghalt: 1523.

(Folytatás.)

— Német források után közli: *Leitner Pál.* —

Ezután megszólalt az öregebbik dominikánus:

— Lux Walter! Te őszinte fia és hű szolgája a római katolikus szentegyháznak, mond el azokat a dolgokat, a mik itt, ebben a műhelyben az éjjel történtek!

— Szent atyám! Ebben a műhelyben, ma éjjel, Herrgott János a Luther-féle prédikációt szedte ki.

— Hány oldalt szedett?

— Az én számításom szerint, négyet.

— A nyomásra kész szöveget hova rejtette el?

— Ide, ebbe az almáriomba!

— Hát aztán még mit csinált Herrgott?

— A szedés előtt is, a szedés után is, egy eretnek imát mondott el.

— Ez megbocsáthatatlan égbekiáltó bűn és Isten legyen irgalmas meg kegyelmes Herrgott János könyvnyomtató-mesternek, mert különben eretnek lelke elkárhozik...

— Meg tudná-e esküdni, hogy ez mind úgy történt, a mint mondád?

Ezt a nunczius kérdezte Lux Walttertől.

— Igen! — felelte némi habozás után a Judás.

— Ez elég. Szavaidban nem kételkedünk!

— És most — mondá a nunczius Herrgottnak — megparancsolom néked: Nyisd ki ezt a szekrényt, a melybe átkozott munkádnak a gyümölcsét elzártad! Az egyetem törvényei nevében követelem ezt tőled. Ha azonban mentségedre valamit el akarnál mondani: ám szólj! Az egyház meghallgat minden megtérő bűnöst és az eltévlyedetteket, a kik beismerik bűnüket, tárt karokkal fogadja vissza kebelébe...

Herrgott beszéde.

Ezek után Herrgott János felemelvén szavát, egész nyugodtan, minden izgatottság nélkül a következőket mondá:

— Nem tagadom tettemet: az éjjel dolgoztam! Én is azok közé az emberek közé tartozom, a kik szível-leléssel óhajtják, hogy az Igazság igéi, a miket Isten választott apostola: dr. Luther Márton theologus hirdet, ne hangozzanak el úgy, mint a kiáltó szava a pusztában, hanem kívánom, hogy a reform-eszmék feltartóztatatlanul hatoljanak el néptől néphez, országtól orszáig!

Gutenberg János művészete: isteni művészet, mely föltárja a Világosság kapuit.

A könyvnyomtató legyen igazságos, becsületes és mindenekfelett szilárd jellemű férfiú, de gyáva szolga sohasem! Legyen ő az Igazság és Világosság kapunállója és ezekért tegye kockára mindenét: életét, véré, családját, egész existenciáját...

Ime, látjátok ezeket a fényes betűket? Ezek az Igazság és Erő ígéinek a kifejezői, terjesztői és az egyszer lángra gyúlt Világosságot semmiféle hatalom nem lesz képes többé kioltani.

Vezessetek törvényt elé!

Én minden nap, minden órában, minden percben, minden szempillantásban kész vagyok dr. Luther Márton tanaiért meghalni...

— Ennyire még nem vagyunk — vágott Herrgott szavába páter Cyriakus. — Tölünk ne rettegj! Általunk tanulj meg elővigyázatos lenni és légy okos: ne bizzál mindenkiiben... Az egyház szemei világosak: mindent látnak! Egyházunk számára még a falaknak is fülei vannak...

— Tudom — folytató Herrgott — hogy az egyház kémjei mindenre képesek. Sohasem hittem volna, hogy találkozék egy mütárs, a ki mesterét kikémeleje, aljas módon feljelentse és elárulja, mint Judás elárulta az ő mesterét...

— Hagyjuk ezt a dolgot! — szakítá félbe páter Cyriakus a könyvnyomtató beszédét. — Vedd át e kéziratot. Szedsd ki és gondoskodj róla, hogy a példányokat minél előbb megkapjuk. Egyelőre száz exemplárisra van szüksége a hercegnek. Dr. Eck Jánosnak, az ingolstadtai nagynevű és ékesnyelvű professzornak, Isten hű szolgálójának a szent szavai is szántalan barátra fognak találni és az Igazság győzni fog! Isten veled!

A dominikánus páterek sajtáságos mosolylyal az ajkukon hagyták el a műhelyt. Céljukat elérték: meggyőződtek, hogy Herrgott János, a szigorú tilalom ellenére, a Luther-féle tanok nyomtatás útján való terjesztésén munkálkodik, fáradozik, a mi az ő szemükben főbenjáró bűnt képezett.

— Lesz gondunk rá, hogy az átkozott tévtanoknak terjesztését szigorúan megtiltó törvény minél előbb ismét kihirdetessék — sugta páter Cyriakus társának a fülébe.

A denunziánst kilökök.

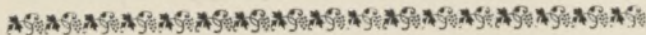
Lux Walter, az áruló, a ki erősen bizott védnökeiben, nem ment el a páterekkel, hanem visszamaradt a műhelyben — védekezni, eljárását szépítgetni.

— Uram és mesterem! — így kezdé dikcióját a gaz ficzko. — Isten a tanum: én csak kötelességemet teljesíttem. Ön nem fog reám haragudni és az a jóakarató intés, figyelmeztetés, a miben az egyház az ő szent szolgálói által részesíté, jobb utra fogja önt terelni. Térjen vissza az egyedül üdvözítő anyaszentegyházhoz és álljon betűivel, sajtóival ismét azoknak a szolgálatába, a kik az ön javát akarják, a jókat megjutalmazzák, a gonoszokat pedig megbüntethetik... Bizzék barátaiban és jóléte biztosítva van; a leányát azonban óvja meg a hamis házi barátoktól...

— Távozz rögtön — mondá nyugodtan Herrgott Lux Walternek — e szent helyről. Az ilyen hitvány szolgálélek nem érdemlik meg, hogy velem egy földél alatt szívják magukba a levegőt. Mütársam többé nem vagy és lesz gondom rá, hogy a becsületes mütársak társaságából is kiközösítsenek!

Lux Walter ismét megkísérlé a védekezést, de Uebelacker nem hallgathatta tovább a denunziáns szemtelenkedéseit, hanem torkonragadta és kilökte a műhelyből...

— Ezt megboszulom! — ordítá Lux és eszeveszetten elrohant. Egyenesen a Pálosok kolostorába ment; itt felvettette magát s mint fráter kitiünő szolgálatokat tett: viczekönyvtáros lett és — spion.

PÁLYÁZAT SZAKCZIKKRE.

A *Grafikai Szemle* szerkesztősége — a Szakkör választmányának megbizásából — pályázatot hirdet egy, az „*Illusztrációs művek tördeléséről és nyomásáról*“ szóló szakcikkekre.

Pályázati feltételek:

1. A cikk terjedelme ne legyen nagyobb, mint a megnyit a *Grafikai Szemle* 6—7 nyomtatott oldala kitesz.

2. A könnyed és érthető modorban írt, lehetőleg példákkal demonstrált cikk pályadíja 30 korona az Ács Mihály-alap kamataiból.

3. Szedő és gépmester ezen cikk megírására szövetkezhetnek s ez esetben a díjon megosztozhatnak.

4. A cikk megírását a Szakkör *irodalmi és szakbizottsága* végzi, a mely csakis irodalmi színvonalon álló és helyes technikai fejtegetéssel tárgyalt cikknek ítélheti oda a díjat.

5. Döntés esetén a némileg gyöngébb irodalmi színvonalon álló, de nagyobb technikai tudással bíró cikké az elsőség, a mely esetben azonban az irodalmi bizottság, esetleg a szerkesztőség azon simításokat eszközölhet.

6. Az idegen kézzel írott és jeligés levéllel ellátott pályamunkák beküldésének végső határideje 1902. évi augusztus hó 1-ső napja. (Az augusztus elseji postadátummal ellátott levelek is érvényesek.)

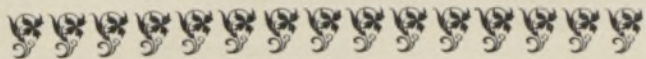
7. A díjat nem nyert pályamunkákat a szerkesztőség egy hónapig megőrzi, a mely határidő letelte után úgy azokat, mint a jeligés leveleket is a választmány előtt megsemmisíti.

8. Egyéb dolgokban vagy felmerülhető vitás kérdésekben az együttes bíráló-bizottság szavazattöbbséggel, saját belátása szerint dönthet.

9. A pályamunkákat a fentebb jelzett határnapig a *Grafikai Szemle* szerkesztőségébe (V., Hold-utca 7. sz.) kell küldeni.

Budapesten, 1902. április hóban.

A *Grafikai Szemle* szerkesztősége.

VEGYESEK.

Mai mellékletünk Wodianer F. és Fiai cég nyomdájából való. Ezen cég legújabban modernül szerelte fel nyomdáját mindazon kellékekkel, melyek a munkák csinos és izléses kiállításához szükségesek. Jelen mellékletet *Novák József*, a cég akkzidens-osztályának vezetője tervezte és szedte, illetve metszette ólomba. A nyomást *Weiner Mór* és *Mazák János*, gépmesterek végezték. Úgy a szedő, mint a gépmesterek kiváló szakképességéről és finom érzékéről tanuskodik ezen mellékletünk és erős reményt merítünk, hogy még sok kiváló alkotást fogunk láthatni fentebb nevezett szaktársainktól. — A Wodianer cégnek pedig köszönetet mondunk azon készségeért, melylyel a szép mellékletet lapunknak átengedte és reméljük, hogy modern nyomdatermékeivel még többször fogunk találkozni ezen a helyen.

Az irodalmi és szakbizottság június 5-én tartott együttes ülésén a rendes tárgyak elintézésén kívül kül-

döttséget választott, a mely a jövő évi szaktanfolyam előmunkálataira nézve a már most szükséges lépéseket megtegye; a jövő évi Évkönyv szerkesztésére ismét egyhangulag Pavlovsky aelnök kérést tett fel; a Grafikai Szemlének mellékletekkel való ellátása céljából körlevél bocsátatik ki, minden év végén az évközben megjelent legjobb melléklet díjaztatni fog; a bizottság több tagja vállalkozott, hogy lépéseket tesznek szakmánkat érdeklő nevezetesebb telepek meglátogathatására nézve.

Az Athenaeumnak, e nagyszerűen fölszerelt elsőrendű műintézetünknek egy munkáját kaptuk a napokban kezzeinkhez: a magyar királyi államvasutak gépgyárának képes árjegyzékét. Főlöleges mondanunk, hogy az egész albumszerű kötet kiállítása mintaszerű. A szedés cél tudatos rendezése, a betűk harmonikus összeválasztása, a halványzöld modern keret praktikus alkalmazása szakavatott vezető kezekre vall; külön kell azonban megemlékeznünk a pompás illusztrációkról, melyeknek nyomása valóban művészi számba megy. Egyáltalában meglátszik az a gondos munka az egész kötetben át, a melyben az első laptól az utolsóig egyenletes, tiszta nyomással találkozunk. A kötés is egyik remeke a modern könyvkötészetnek, s eltekintve a hátsó lapon alul kriminális módon alkalmazott szerkesztő-aláírási soroktól, melynek nem volna szabad így napvilágot látni egy előkelő magyar műintézetből, — egyébként fényes bizonyítéka az Athenaeum gazdag könyvkötészeti fölszerelésének is. Mindenestre dicséretökre válik ez a munka az Athenaeum technikai intézőinek s bátran állhatnak vele a legelső rangú külföldi nyomdai termékek mellé.

Krammer Lipót könyvnyomdája egy igen csinos és izléses „Értesítés“-sel tudatja, hogy csömöri-úti helyiségének házszáma 44-ről 28-ra változott; felhasználja egyúttal az alkalmat, hogy magát különféle nyomdai munkák legegységesebb kivételére ajánlja. Hát itt nem is igen szükséges a bizonykodás a nyomda képességeit illetőleg, mert a kinek a kis „Értesítés“ szeme elé kerül, bizonyítva kell hogy lássa a szöveg tartalmát. Előkelő izlés, finom és gondos szedés meg nyomás, a modern iránynak szerencsés összeegyeztetése a jóleső szoliditással — jellemzik e kis nyomtatványt, melyért csak gratulálhatunk Krammer úr nyomdájának.

Két illusztrált díszmű. Manapság már túltengésért látjuk sokszor a könyvek díszítése terén a minden áron való újdonságyujtásnak. Valóban csodálattal szemléljük azokat a torz alakú könyveket, melyek nap nap után kezeinkbe kerülnek az újabb időben, mióta a szecsesszió divata megkezdődött. Habár elismerjük, hogy a helyesen tervezett és ügyesen keresztülvitt szecsesszióban is van izlés és kellem, de arra a szomorú tapasztalatra jutunk, hogy a szecsesszió címén minden csodabogarat élénk tálnak, mint valami kiváló alkotást. Legközelebb is került a kezünkbe két illusztrált díszmű, melyek bizonyára szintén nagy hatásra számítottak kiállításuk tekintetében, az egyiknek címe *Titánok könyve*, a másiké *Versek*, Buday Emmától. Az elsőnek sajátságos tipográfiai berendezése mellett különösen az illusztrációk keltettek nálunk nem bámolatot, hanem csodálkozást a fölött, mikép fajulhatott el a szépérzék annyira, hogy az elmosódó és torzított alakok könyvek díszítéséül szolgáljanak. A második könyvnel pedig meglep bennünket az a különös izlés, hogy mikép lehet egy verseskötetet csupa borítékpapírra nyomni és annyira pazarul, hogy az egész kötetben vers alig van, majdnem fele a könyvnek üres oldalakból áll, a másik felének nagyobb része pedig illusztrációkból. Ezekről azonban nem tagadhatjuk meg azt, hogy a szecsesszióknak szolidabb kivitelét képezik és vannak köztük csinos, izléses dolgok is.

Uj nyomda-alapítás a fővárosban. Az utóbbi hetekben az a hír kelt szárnyra Budapest szakkörökben, hogy egy elsőrangú prágai nyomdaczég üzemét Budapestre szándékozik áttenni; sőt némelyek már a városrészt és utcát is tudni akarják, hol az új konkurrenvállalat meg fogja kezdeni már a közeljövőben működését. A kérdéses cég a finomabb papirkonfekciós cikkek előállítását kultiválja úgy litográfiai, mint könyvnyomdai úton és eddig is már tekintélyes üzleti összeköttetésekkel rendelkezik a Keleten, melyeket ápolni és továbbfejleszteni van szándékában üzemének Budapestre való áthelyezésével. Nem tudjuk, mennyiben bírnak e híresztelések reális alappal, de úgy gondoljuk, hogy jelenlegi nyomott üzleti menetünk mellett, midőn saját szintén jól berendezett műintézeteink is éppen csak tengődnek, a prágai invázió nem a legkedvezőbb auspiciumok közt fogja térfoglalását megkísérteni. Vagy talán már az önálló vámterület szele hozza a prágaiakat körünkbe?

Szakoktatás. A kultuszminiszter és a kereskedelmi miniszter köszönetet mondott a fővárosnak a mesterinasziskolák szakirányú szervezéseért. A kultuszminiszter azonban jobbnak tartja, ha az inasiskolát a polgári iskolák helyiségeiben tartják meg, a tanítás öt óra előtt kezdődjék s egy külön tanfolyam rendeztessék be a januárnál későbbben szerződött inasok részére. Tervezetnek ez is valami, mi azonban kíváncsian várjuk, hogy vajjon ezen tervezetben figyelembe vétetett-e a Budapesti Könyv- és Könyomda-Főnökök Egyesületének óhaja, valamint Körünk ez irányban már évek óta hangzottatott s a fővárosnál is ismertetett és beadott kérelme és tervezete a nyomdász-tanonczszakiskolát illetőleg?

A Budapesti Gépmesterek és Nyomók Köre állandó szakbizottságot alakított, a mely jogosítva és kötelezve lesz a hozzá beadott szakkérdésekre alaposan és lelkiismeretesen válaszolni. A bizottság működésének megkezdéséről pedig körlevélben értesítette a nyomdák vezetőségeit, nyomtatvány-mintákat is kérve egyúttal. Örömmel üdvözljük nevezett kör eme lépését s reméljük lesz alkalmuk adandó alkalmakkor Körünkkel karöltve is eljárni, hogy így minél előbbre vihessük a magyar nyomdászat fejlődését!

A Szanatoriumi Nagybizottság június hó 29-én a Rákospalotai Parkvendéglő helyiségében az Athenaeum-dalgyűlet, Ébredés-dalkör, Könyvnyomdászok Szakegylete dalkara és a Typographia-dalkör közreműködésével az építendő Nyomdászok Üdülőhelye tőkéjének gyarapítására János-napi Gutenberg-ünnepélyt rendez. Program: Reggel 8 órakor a vendégek fogadtatása a rendezőség által. Egész nap a Park-vendéglőben és a vendéglőhöz tartozó erdőcskében népmulatság. Délután 1/4 órától zenehangverseny, a 86. számú gyalogezred zenekara által. Délután 5 órakor az egyesült nyomdászdalárdák műsora: 1. Gutenberg-emlény. Kuzman B.-tól. Előadják az egyesült dalkörök. 2. Prolog. Szavalja Morócz Jenő. 3. Régi nóta. Kar Lányi Ernőtől. Előadják az egyesült daloskörök. 4. Gutenberghez. Költemény. Irtá Morócz J. Szavalja Avalszky J. 5. Páris ifjai. Ádámától. Előadják az egyesült daloskörök. Műsor után tánc két fedett táncteremben. Részvételi jegy előre váltva 40 fillér, a pénztárnál 60 fillér. Jegyek kaphatók a nyomdai házipénztárosoknál, továbbá az anyaegyletben: Steiner Adolf főpénztárosnál; a Szakegyletben Lerner Dezső titkárnál.

Augenfeld M. Miksa szaktárs, lapunk olvasóinak is jó ismerőse, szakavatott tollából egy praktikus irányú füzet jelent meg „A Könyvnyomda. Hasznos tudnivalók a könyvnyomda berendezéséről, vezetéséről, munkaszervezéséről és egyéb teendőkről“ cím alatt, mely kis

keretben nagy dolgokat bolygat meg, a mennyiben a gyakorlatból merített tapasztalatok alapján nyújt tanácsokat a könyv címében körülírt teendőkre nézve. Így a *munka szerzése* alcím alatt szerző következő megszívlelendő tanácsokat osztja ki olvasóinak: „A nyomdász első sorban is arra törekedjék, hogy nyomdája ismertté legyen, a minek egyedül módja: a reklám. A modern kereskedelemben — mert a nyomdász üzletnyitásának első percétől kezdve inkább kereskedő mint iparos — a reklám nagyon fontos és elismert dolog, hogy annak leghatásosabb segédeszköze. A nyomdásznak pedig a reklám sokkal olcsóbb, sokkal könnyebb mint bárki másnak. Hisz minden nyomtatványon a törvény kötelező erejénél fogva ott van czége, a melyet a megrendelő túrni kénytelen... Mi sem természetesebb, mint hogy csakis a pontos, szép és jó munkán levő impresszumnak van kellő hatása. A szép nyomtatvány feltűnik és a legjobb ajánló levél, pedig még e tekintetben sok kívánni való akad a magyar nyomdaiparban.“ A *munkaár-kiszámítás* czimben pedig ezeket mondja Augenföld: „Helytelen okoskodás az, midőn egyik-másik munkát, hogy a szedés ára jutányosabb legyen, olcsóbb szedővel vagy inassal szedetünk, mert a szedés költségeit egyenlően kell elosztanunk, csakis így vagyunk képesek versenyzésre képes árrakkal a piacon megjeleneni.“ Ilyen és ehhez hasonló nyelven beszél szerző témájáról. Ára 1 korona. Kapható szerzőnél, Gyomán, Kner Izidor könyvnyomdájában.

Nyomdaipar Magyarországon cím alatt havi folyóiratot szándékozik kiadni *Molnár Mór* szegvárdi nyomdatulajdonos. Az előfizetésre való felhívásból a következőket vesszük át: „Egy éve, hogy a Vidéki Nyomdatulajdonosok Országos Szövetsége megalakult, maga elé tűzve a vidéki nyomdaipar tarthatatlan rossz helyzetének megváltoztatását: a tisztességtelen verseny ellen való védekezést, a nyomdaipar képesítéshez kötését, néhány, reánk nézve kellemetlen törvény módosítását, egységes munkaár-szabály felállítását, a nyomtatvány központosítás elleni védekezést, szóval kecsesítő remény — de hiu ábránd — jutott osztályrészül a vidéki nyomdaipar művelőinek. Mig maga az állam horribilis összegre rugó háztartási nyomtatvány-szükségletének nagy részét a fővárosban készítteti, míg a megrendelések gyűjtéséről szóló 1900. évi XXV. törvényczikk póttrendelemben a vidék előnyére módosítva nem lesz és mig a versenyfogás oly nagy mérvben űzi tisztességtelen munkáját, addig hazánk ezen első műiparágának fejlődése, a modern korrall való tovább haladása teljesen kizártnak tekinthető és az ország nyomdászatának helyzete hova-tovább tarthatatlan lesz. Szerényen meghuzódva nézzük mindezen szomorú állapotokat, bízva a jobb jövő reményében: s hogy ezt elérjük, szükséges kartársaink részéről a szoros összetartás, a karöltve való munkálkodás, hogy az illetékes helyen is érvényre juttathassuk panaszunkat s jogos követelésünket. E célból, több jeles kartársam buzdítása folytán — nem kimélve anyagi áldozatot — elhatároztam, hogy a vidéki nyomdászat érdekeit szolgáló, a sokszorosító ipar termékeit méltató, műiparunk fejlődésével foglalkozó havi szakfolyóiratot adok ki Nyomdaipar Magyarországon czimmel, mely folyó évi július hó első napjaiban jelenik meg kiadásomban.“

Az üzleti könyvek, „nyomtatvány“ czimmel ellátott levélpapírok, számlák, fakturák, litografált czégekártyák azon „segédeszközök“ fogalma alá tartoznak, melyekre megrendelések a kereskedő lakhelyén kívül is gyűjthetők. Kereskedelmi miniszter 1902. január 24-én 1434. sz. a. hozott harmadfokú ítélete. Temesvár t. h. város tanácsának B., Á, mint a H. és B. czég beltagja, budapesti lakos

ellen megrendelések tilalmas gyűjtése miatt indított ipar-kihágási ügyben a város tanácsa részéről mult évi november hó 14-én 210. sz. a. hozott s az elsőfokú iparhatósági ítélettel egybehangzó másodfokú ítéletet, mely a vádlottat megrendelések tilalmas gyűjtésének kihágása miatt az 1900. évi XXV. t.-czikk 4. §-a alapján 20 korona pénzbüntetéssel, illetve megfelelő elzárással bünteti, a törvényes határidőben beadott felfolyamodás következtében felülvizsgálat alá vettem. Ennek eredményéhez képest az idézett másodfokú iparhatósági ítéletet ezennel harmadfokulag megváltoztatom s vádlottat az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól fölmentem. Az üzleti könyvek, nyomtatványok, czimmel ellátott levélpapírok, számlák, fakturák, litografált czégekártyák azon „segédeszközök“ fogalma alá tartoznak, melyekre nézve a megrendelések gyűjtése az 1900. évi XXV. t.-czikk végrehajtása tárgyában mult évi május hó 10-én 27.483. sz. alatt kiadott rendeletem 3. §-a értelmében a kereskedő lakhelyén kívül is meg van engedve. Miután pedig a meg-ejtett tárgyalás folyamán csupán az bizonyult be, hogy vádlott megbizottja által a fent említett tárgyakra oly pénzügyintezetknél és malmoknál, mely tárgyak azok üzletkörében mint segédeszközök szerepelnek, megrendeléseket gyűjtött, vádlott az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmentendő volt.

Félszázados fennállásának ünnepét ülte június hó 1-én a *Giesecke & Devrient* jóhírű lipcsei grafikus műintézet. 1852-ben alapították ez üzletet *Devrient Alfonz* (1821—1878), a Devrient szinészcsalád egyik tagja a vele barátságban élő *Giesecke Ármínnal* († 1900), a ki viszont az ismert betűöntő-család sarja volt, és kiváló műalkotásaival csakhamar feltűnt. Jelenleg működésben áll az intézetben 51 gyorssajtó, 40 könyv- és könyvmai kézi sajtó, 15 tégelynyomó- és 18 réznyomó-sajtó. Az intézet egyik legkitünőbb munkája a Tischendorf-féle Codex Biblicus Sinaiticus, az Engelmann által kiadott Papyrus Ebers utánnomása, melyhez Breitkopf & Härtel nyomta Theinhardt-féle hieroglifákkal a szövegoldalakat. Az ünnep emlékére az üzlettulajdonosok ötvenezer márkából álló alapítványt tettek önhibájukon kívül inségbe jutott alkalmazottaknak segélyezésére.

A Krause Károly ismert lipcsei gépgyári czég egyik beltagja, *Biagosch Henrik*, azon alkalmából, hogy egy negyedszázad óta tartozik a nevezett czég kötelékébe, a gyári alkalmazottak rokkant- és betegsegélyezéséi pénztára javára 25.000 márkából álló alapítványt tett. — Egyben megemlítjük, hogy a nevezett gyár személyzete körében újabb időben megint két munkás, úgymint *Rudolf Károly* és *Wirth Róbert* ülte a gyárban való foglalkoztatásának huszonötödik évét.

A krisztínavárosi szinkör igazgatója, *Krecsányi Ignác* úr, Körtink megkeresésére kedvezményes árú jegyeket bocsátott a tagok rendelkezésére.

Kedvezményes jegyárak:

Nagy páholy... ..	8 kor. — fil.	Körszék (I. és II. sor) ...	80 fil.
Zsölveszék	1 " 80 "	(III. és IV. sor) ...	60 "
I. rendű zártszék ...	1 " 40 "	Karzi zártszék I. sor ...	80 "
II. " " " " " "	1 " 10 "	" " " " " " " "	70 "

A kedvezményes árú jegyek váltásához szükséges utalványok darabonként két fillérért kaphatók: *Weinberger Dezső* (Franklin), *Lenkey Alajos* (Athenaeum), *Harsányi János* (Pesti részvénytudomány), *Schuster Ágoston* (Krammer), *Maksa Ágoston* (Egyetemi ny.), *Szalviák János* (Pallas), *Novitzky N. László* (anyaegylet) uraknál és *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztárosnál (VIII., Népszínház-utca 51., I. em. 1.)

A városligeti szinkör igazgatója, *Feld Zsigmond* úr, szintén engedélyezett kedvezményes árú jegyeket. Ehhez való utalványok ugyanott kaphatók, hol a buadaiak. Az árak következők:

Földszinti páholy ...	7 kor. — fil.	Oldalföldszint	kor. 80 fil.
I. emeleti " " " "	5 " " "	I. em. erkély 1-ső sor 1 " "	" " "
I. rendű zsölje... ..	1 " 60 "	I. " " " " " " " "	80 "
II. " " " " " "	1 " 20 "	" " " " " " " "	" " "

Vasárnap és ünnepnapokon lehetőség szerint.

A Szakkör pénztárosának lakása: VIII., Népszínház-u. 51. sz., I. em. I. ajtó. Értekezhetni vele naponként délben fél 1—2-ig és este fél 8 óra után.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszédésénél a lehető legnagyobb szigorot és buzgóságot fejtsek ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az nem kap Grafikai Szemlét.) A beszédett tagdíjakat az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte vagy postán, vagy pedig Wolf Antal útján Rencsisovszky Ferenc szakköri pénztároshoz (VIII. kerület Népszínház-utca 51. sz. I. 1.) lehetőleg minden hó 12—15-ig.

Válasz a „Nyilttér“-re. Tóth Lajos békéscsabai akcizens-szedő (?) úrnak a mult számban tett felszólítására engedtessek meg, hogy a következőkben válaszoljak:

Mielőtt a dolog lényegére térnék, fentemlített úrnak egy kis mulasztását igyekszem azzal helyrehozni, hogy a korpusz deliktit képező meghívót csatolom, sajnálva, hogy azt nem lehet a nyomdásztársadalom nagy zömével megismertetni.*

Mint vérbeli nyomdász és érdekelt fél, méltán adhattam megbotránkozásomnak kifejezést, a midőn nyomdászbólra való oly meghívó jut kezemhez, melynek koncepcziója minden eredetiséget nélkülöz, lévén egy megjelent könyvhirdetménynek szolgai utánzata, kivitele azonban az eredeténél sokkal silányabb.

Nagy megtiszteltetés lenne erre nézve a részletes bírálat e díszes helyen. Elég legyen annyi, hogy a néhány sorban a „cz“ és „c“ használata bájosan váltakozik. Az ütött kopott betűkből szedett sorok oldalt zárt 0-kal és egyéb czókmókkal vannak agyonmodernizálva. A szövegezés pedig ilyen: „Az Alföldi József főherceg stb. sanatorium javára.“ Ilyen főhercegünk nincsen és nem teszi világosabbá a dolgot, hogy „József“ spacionirozva van. A felülfizetésekre való felhívás elég feltűnően külön szekrényében van elhelyezve, de a helyátrak teljesen el vannak hagyva. Koronája a dolognak a megmosatlan és egyengetetlen betűről nyomott spenót-zöld, no meg az a néhány sajtóhiba. És mind e mellett a hivatkozás arra, hogy ez több szaktársnak tetszett (???)

Végezetül még annyit: gyenge kifogás az, hogy a főnök nem adott elég időt — mint ön hangoztatja — mert azzal az erőfeszítéssel lehetett volna megfelelőbbet alkotni, ha — nem idegenkedve szaklapok olvasásától, okulunk, tanulunk, mert most is kerülő úton, három hónap után csak véletlenül jutott önhöz szaklap.

Továbbra is szívesen rendelkezésére áll Augenfeld M. Miksa.

* Nem veszítenek vele semmit. Szerk.

Felölös szerkesztő Tanay József. ☼ Főmunkatárs Firtinger Károly. Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre.

JULIUS MÄSER (Lipce) magyarországi képviselője.

A Mäser-lemezek raktára. TELEFON 62—79.

Versenyárgyalási hirdetés.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter úr rendelkezésére „A Tisza hajdan és most“ című mű III. része I. kötetének mellékletét képezendő és a Tisza hossz-szelvényét feltűntető rajz sokszorosítására a m. kir. országos vízügyi igazgatóság vizrajzi osztályának helyiségében (földmívelésügyi ministeriumi palota, III. emelet 105. sz.) f. évi június hó 30-án d. e. 11 órakor újabb zárt ajánlati versenyárgyalás fog tartatni és pedig a nyomásnak alumíniumlemezekről való eszközésének kikötése mellett.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó adatok, valamint a kötendő szerződés és a kiegészítő részét képező általános és részletes feltételek, úgyszintén az ajánlati feltételek a vizrajzi osztálynak fentebb megjelölt, valamint a Báthory-utca 19. szám alatt levő helyiségében, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Budapest, 1902. évi június hó 4-én.

A m. kir. orsz. vízügyi igazgatóság.

Alapítva 1902-ben.

BLANCO, vizit-, eljegyzési, meghívó-, esketési és menu-kártyák stb., préselt, meritett, arany- vagy ezüstmetszéssel, ugyszinté fehér facettel, a legfinomabb minőségig készítettnek

OCASEK KÁROLY

fényképészeti karton-gyárában

Budapest, VI. ker., Király-utca 26. sz.

Buch-u-Steindruck-Farben-Fabrik

Gyári üzemünk felőleli valamennyi, a grafikai szakma számára szolgáló **PESTÉKEK** gyártását, elismert kiváló minőségben.

A cég minden kiállításon, melyen részt vett, ki lett tüntetve, így Párisban is 1900-ban a **grand prix-vel** és két aranyéremmel.

RAKTÁRAK AUSZTRIÁBAN ÉS MAGYARORSZÁGBAN:

CARMINE HUGÓ

BÉCS, BUDAPEST ÉS PRÁGA.

A M. Kir. Tud.-Egyetemi Nyomda Igazgatósága.

3884. szám.

Tekintetes
RÁKÓCZY M. vegyész tanár úrnak
 BUDAPEST, VI.,
 Csengery-utca 39. sz.

Folyó évi július hó 27-én kelt megkeresésére tisztelettel értesitem, hogy folyékony iparolaja a vezetésem alatt álló intézetben hasznavehetőnek bizonyult s főleg azon tulajdonságánál fogva, hogy nyomás közben a clichét vagy akár az egész szedési formát pár perc alatt teljesen megtisztítja s a tovább nyomás munkája haladék nélkül folytatható.

Budapest, 1901. november 28.

KLESZNER, igazgató.

CS. ÉS KIR. SZAB.

HERMANETZI

PAPIRGYÁR RAKTÁRA

Budapest

VI. ker., Gyár-utca 64.

Alapítottott 1829. évben.

Levél-, könyv-, karton-,
 nyomda-, író-, rajz-,
 boríték-, csomagoló-,
 göngy-, itatós-,
 szűrle- és mindenmű
 merített nyomda-
 papirok.

MÁSOLÓ-,
 SELYEM-
 és VIRÁG-
 SELYEMPAPIROK.

Merített író-, okmány-
 és könyvpapirok.
 PAPIRZACSKÓGYÁR.
 Mindenmű lemezek stb.

BÖLE

JÓZSEF
 ASZTALOS M.

Van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy a **könyvnyomdai felszerelések** készítésére berendezett **Asztalos-műhelyemet**

VIII., Vas-utca 7. sz., 10. ajtó alá helyezem. Szakmámban számos éven át szerzett tapasztalataimnál fogva, mint eddig, úgy a jövőben is főtörekvésem lesz t. vevőimet mindenképen kielégíteni. Szükség esetén kérem a fentnevezett új czimemet használni.

Regálók s nyomdaiszekerények raktáromban mindig vannak.

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

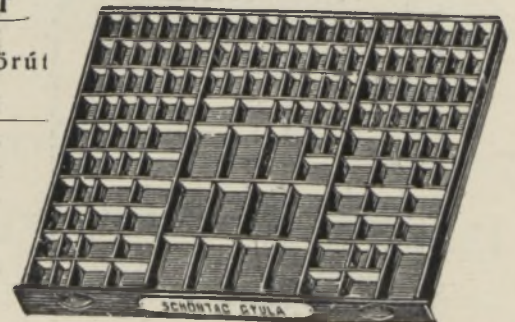
BUDAPEST

VI., Váci-körút
 51. szám.

Kis antika-
 szekrény 3 frt.
 Nagy szekrény
 4 frt.

*

Árjegyzék ingyen
 és bérmentve.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Sólyom-utca 13.

UNION
FOTOCZINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET
BUDAPEST
VI. UJ-UTCA 37^{sz}
AUTOTYPK
FOTOTYPIA
CHEMIGRAFIA
FOTOLITOGRAFIA
MINDENMŰ CLICHÉK ELKÉSZÍTÉSE
VALAMINT
KÜLÉS BEL FÉNYKÉPFELVÉTEL ÉPÜLETEKRŐL
GYÁRAKRÓL, TÁRGYAKRÓL STB. ESZKÖZLTETIK
TELEFON: 295

Államilag kedvezményezett első magyar
könyv- és könyomdai festékgár

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

TELEFON
56-64.

47.004. és 53.406.
számú osztrák-magyar
szabadalmak.

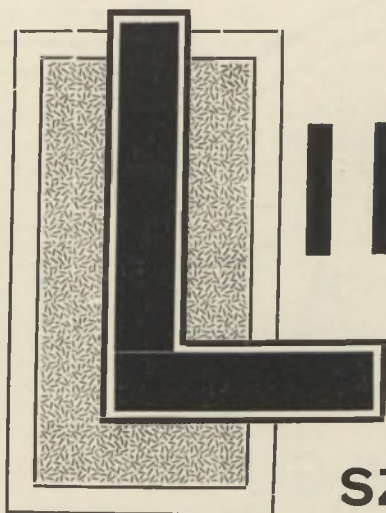
GYÁR, IRODA ÉS RAKTÁR:

BUDAPEST
IX., Márton-utca 19.

Készít legjobb minőségű ujság-,
illusztráció-, mű-, díszmű- és
mindenféle színes és fekete fes-
tékeket, Patent gelatin-henger-
anyagot. **Szedősorzókat**, iga-
zitható fesztítővel, szabad. saját
találmány. Bronzok, kenczék, ko-
romégetés.

KITÜN-
TETÉSEK:

Temesvár 1891. Philip-
popol 1892. Országos
Iparegyesület 1892.
Milleniumi kiállítás
Budapest 1896.

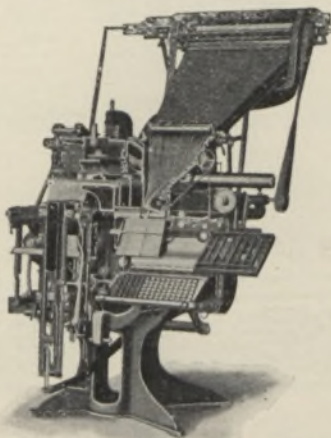
A L I N O T Y P E

a világ legtökéletesebb, legnagyobb munkaképességű, legmegbízhatóbb, legelterjedtebb és legjövődélmezőbb $\times \times \times \times \times \times \times \times \times \times$

szedő- és soröntőgépe.

Ezideig 9000-nél több LINOTYPE adatott el a világ minden tájára, melyek közül 600-on felül Németországban, $\%$ Ausztria-Magyarországon és a Svájcban van elhelyezve. $\%$

BÉCS :	Darab
Neues Wiener Tagblatt	10
Reichswehr	4
S. Bergmann	2
Joh. N. Vernay	4
BOZEN :	
Gotthard Ferrari jun.	1
BRÜNN :	
Tagesbote	3
Deutsches Blatt	2
BUDAPEST :	
Budapesti Hirlap	10

INNSBRUCK :	Darab
Tiroler Tagblatt	1
KARLSBAD :	
Feller-nyomda	2
KOLIN :	
Pak-nyomda	1
LAIBACH :	
Kleinmayr-nyomda	1
LINZ :	
Linzer Zeitung	1
PRÁGA :	
Beaufort nyomda	5
Narodny Listy nyomdája	3
REICHENBERG :	
Stiepel-nyomda	3

Legegyszerűbb
kezelés.

Legnagyobb
munkaképesség.

ELSŐRANGÚ KITÜNTETÉSEK:

PARIS 1900: Grand Prix és két aranyérem.
KARLSBAD 1901: Díszoklevél és aranyérem.

Prospektusokkal, betűmintákkal, referenciákkal stb. szívesen szolgál:

M. Duker Nachfolger (hirdető iroda) Wien, I., vagy pedig:

Gutenberghaus Gebrüder Geel

Wien, VII/2. (a berlini Mergenthaler Setzmaschinenfabrik vezérképviselője).

A kombinált
szedő- és soröntő-gép

TYPOGRAPH

FÖLÜLMUL MINDEN MÁS GÉPET!

**Alig több, mint két év
alatt föllállított:**

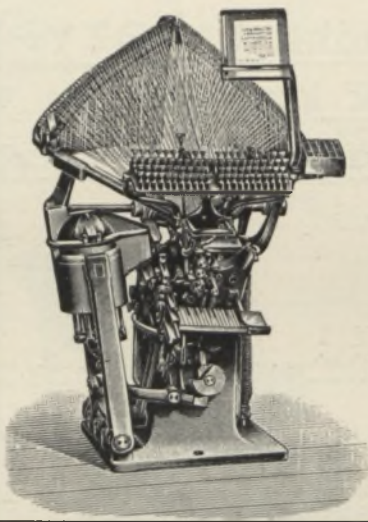
Bécsben: Bartelt Brunónál 1 gép, J. L. Bondi & Sohn cégénél 2, a Deutsche Zeitung-nál 4, a Deutsches Volksblatt-nál 8, Hornung B.-nél 2, Jasper Frigyes-nél 2 gép.

Budapestben: a Pallas r.-t. nyomdájában 1 gép, az Európa-nyomdában 3, a Belvárosi Könyvnyomdában 6 gép.

Gablonzban: Spiethoff Gusztávnál 1 gép.

Grácban: a Styria cs. kir. egyetemi nyomdában 12 gép.

Győrött: a Pannonia nyomdában 1 gép.

**Alig több, mint két év
alatt föllállított:**

Klagenfurtban: J. & R. Bertschingernél 1 gép.
Kuttenbergben: Solc Károlynál 1 gép.

Meranban: Pöltzelberger S.-nél 1 gép.

Prágában: a Politik könyvnyomdájában 3, az Unie könyv- és műnyomdában 3 gép.

Salzburg: Halauska's Wittwe & Eibhuber cégénél 2, Kiesel R.-nél 2 gép.

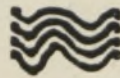
Troppauban: Drechsler Adolfnál 2 Strasilla Ágostonnál 2 gép.

Zágrábban: a királyi horvát államnyomdában 3 gép.

A gép egyszerűségéről, jövedelmezőségéről és munkaképességéről való meggyőződés mind szélesebb körben terjed.

Magyarországon és Ausztriában
immár 63 ilyen gép működik.

További Typograph-gépek felállításáról most tárgyalunk. Prospektusokat, betűmintákat, bizonyítványokat stb. szívesen küld az ausztria-magyarországi főképviseelő:

Polacsek Frigyes, Wien, VI | 1., Theobaldgasse 8.

RÉPRODUKÁLO-MŰINTÉZET
 PHOTO-CZINKOGRAFIA
WOLLITZ
MANFRÉD
 AUTOTYPPIA
 PHOTOTYPPIA
 + CHEMIGRAFIA
 4-SZINŰ NYOMÁS
 PHOTOITOGRAFIA
 TELEFON 18-99
BUDAPEST, VI. KIRÁLY UTCZA 30.

Könyv- és könyomdai
 festékgyár.

Wüste F.

Iroda és raktár:

BUDAPEST

VII., Akácfa-utca 58. sz.

Gyárt: könyv- és könyomdák részére
 való fekete és színes, valamint réz-
 nyomáshoz szükséges mindennemű
 és színű festékeket.

Hengeranyag- és kence-gyár.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE, BUDAPEST.

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4
 festékdörzsölő hengerrel. Kétszint
 nyomó gépek, 2 festékszerkezettel,
 2 vagy 4 festékdörzsölő henger-
 rel. Tégelynyomású gyorsajtók.
 Önműködő késköszörülő-gépek.
 = Csomagoló- és simító-sajtók. =

HASZNÁLT GYORSSAJTÓK

alaposan kijavítva és átalakítva, jót-
 állás mellett jutányos árért eladók.

Papírvágó- és papírfúró-gépek.
 Aranyozó-, dombornyomású- és
 kivágó-sajtók. Könyvnyomdai kézi-
 sajtók. Tömöntödei berendezések.
 Könyomdai gyorsajtók. Transz-
 misszió-telepek. Hungária akczi-
 ——— densz-gyorsajtók. ———

KÖRFORGÁSÚ NYOMÓGÉPEK

ujságok, könyvek és illusztrált mű-
 vek egy- és többszinbeni nyomására,
 tökéletesbitett tölcser- és körbenforgó
 keshajtogatató készülékkel. ———

ELSŐ MAGYAR
BETŰÖNTŐDE
 RÉSZV.-TÁRSASÁG

BUDAPESTEN
 VI., DESSEWFFY-UTCZA 32. SZ.

BÉLYEGZŐ-METSZÉS. ↓		TÖMÖNTÖDE. ↓ ↓ ↓
MECHANIKAI MŰHELY.		ÓLOMZÁR-GYÁRTÁS. ↓
GALVANOPLASZTIKA. ↓		RÉZLÉNIÁ-GYÁRTÁS. ↓

Egész nyomdai berendezések jutányosan és gyorsan
 foganatosíttatnak.

Dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és
 bolgár ékezetű

KÖNYV- és CZÍMBETŰKBŐL,

Körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,

továbbá a legkülönfélébb ékítményekből és egyéb nyomdai
 felszerelvényekből.

TELEFON 25—70. SZ.

ÚJDONSÁG
 !! EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT
 Czettel és Bendtner szabadalma. ↓

ODIANER F. ÉS FIAI Könyvnyomdai
műintézet A "Budapest", "Kis Ujság" és
"Mátyás Diák" kiadóvállalata Tömöntőde
Budapest, IV. ker., Sarkantyus-utca 3. sz.

TELEFON
908. SZÁM

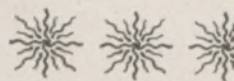
WODIANER F. ÉS FIAI

KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZET

≡ BUDAPEST ≡

IV., SARKANTYUS-UTCZA 3. SZ.

1902
AZ INTÉZET
NYOMÁSA

T
ALULIROTTA
síteni, hogy
a mely im
modern kor
felelően ujonnan be
messzebb menő és

ket is képesek vag
Midőn szives

együttal megje

nyomdászat ö

de főképen

színyomato

legművészic

mérsékelt

pontosan

Megbizo

natra m

ésárag

kal b

kész

e

Kiváló

WODIANER

- Nagy-Becskekere**
Jokly Lipót.
Pleitz Fer. Pál utóda (dr. Brajler L. és Mayer R.).
Grcsits I. (bérlo: Seprös Valter).
- Nagy-Enyed**
Nagyenyedi könyvnyomda és papíráru gyár r.-t.
- Nagy-Kálló**
Sarkadi József.
- Nagy-Kanizsa**
Fischel Filöp.
Krausz és Farkas.
Wajdics József.
Weisz L. és F.
- Nagy-Károly**
Róth Károly.
Sarkadi Nagy Zsigmond.
- Nagy-Káta**
Nagykátai és Monori könyvnyomda Nagy-Kátán (tul.: Molnár S.).
- Nagy-Kikinda**
Gujin V.
Pannonia ny.
Radák János.
- Nagy-Körös**
Bazsó Lajos.
Ottinger Kálmán.
- Nagy-Marton**
Gellis Henrik.
- Nagy-Mihály**
Landesmann B.
- Nagy-Röcze**
Büchler Béla.
- Nagy-Szalonta**
Liebermann Mór.
Reich Jakab.
- Nagy-Szeben**
Drotleff József.
Krafft W.
Reissenberger Adolf.
Tipografia r.-t.
Tipografia Archidiecesana.
- Nagy-Szécsény**
Glatstein A.
- Nagy-Szent-Miklós**
Wiener Náthán.
- Nagy-Szombat**
Fiebig József.
Goldmann Miksa.
Horovitz Adolf.
Reisz L.
Winter Zsigmond.
- Nagy-Szőllös**
Ugocsai közp. könyvny.
- Nagy-Tapolcsány**
Platzko Gyula.
Zhorelia Gyula.
- Nagyvárad**
Ifj. Berger Sámuel.
Déry és Boros.
Freund Lajos és Társa.
Helyfi László.
Hönig I.
Läng József.
Laszky Ármin.
Neumann Vilmos.
Pauker Dániel.
Rákos Vilmos utóda.
Sonnenfeld Adolf.
Szent László-nyomda r.-t. (bérlo: Csavásky Gyula).
- Námesztó**
Schein M.
- Naszód**
Schwartz Mór.
- Német-Bogán**
Rosner Adolf.
- Német-Palánka**
Kristofek József.
- Nezsider**
Horváth I.
- Nyírbátor**
Friedmann Lipót.
- Nyiregyháza**
Bessenrei ny.
Jóba Elek.
Piringer János (tulajdonos: Özv. Piringer Jánosné).
Szabolcsi Hirlap nyomdája (tulajd.: Székely Imre).
- Nyitra**
Huszár István.
Iritzer Zsigmond.
Löwy Antal.
Neugebauer Nándor.
Reicheles Lipót.
- Ó-Becse**
Löwy Lajos.
- Ó-Kanizsa**
Brück P. Pál.
Schwartz A.
- Oravicza**
Kehrer C.
Wunder Károly.
- Orosháza**
Pless N.
Veres Lajos.
- Orsova**
Handl József.
Orsovai könyvny. r.-t.
- Ó-Széplak**
Nyitrávölgyi gazd. egyll. ny.
- Paks**
Rosenbaum Miksa E.
- Pancsova**
Jovanovics Testvérek.
Kohn Samu.
Viktória-nyomda.
Wittgischlager Károly.
- Pankota**
Ifj. Bod József.
- Pápa**
Goldberg Gyula.
Nobel Ármin.
Ref. főisk. nyomda.
Stern Rezső.
- Pásztó**
Schlesinger Mihály.
- Pécs**
Lyceumi nyomda.
Pécsi irod. és könyvny. r.-t.
Taisz József.
Wessely és Horváth.
- Pécska**
Ruber István.
- Perjámos**
Hungária-ny.
Pirkmayer Alajos.
- Petrozsény**
Figuli Antal.
- Pozsony**
Alkalay Adolf és fia.
Angermayer Károly.
Éder István.
Freystadt M. L.
Katholikus nyomda.
Westung. Grenzboten ny. (tul.: Simonyi Iván).
Wigand K. F.
- Pöstyén**
Gipsz H.
- Predmér**
Links M. utóda: Rosen-zweig H.
- Putnok**
Gaertner Ignác.
- Püspök-Ladány**
Deutsch Izrael.
- Ráczeke**
Róde I.
- Rákospalota**
Fischer és Deutsch
- Resicza**
Eisler József.
Hungaria-könyvnyomda.
- Rimaszombat**
Lévai Izsó.
Náray I. A.
Rábely Miklós.
- Rozsnyó**
Kovács Mihály.
Sajóvidék nyomdája (tul.: Hermann I.).
- Rózsashegy**
Kohn József.
Salva Károly.
- Salgó-Tarján**
Friedler Ármin.
Pollacsek József.
- Sárbogárd**
Spitzer Jakab.
- Sárvár**
Stanz János.
- S.-A.-Újhely**
Hegyalja-könyvnyomda (tul.: Alexander Vilmos).
Landesmann M. és Társa.
Löwy Adolf.
Pannonia-nyomda (tul.: Jurcsó és Ocskay).
Zemplén-nyomda (tulajd.: Ehlert Gyula).
- Sárospatak**
Ev. ref. főiskola nyomdája (bérlo: Steinfeld Jenő).
- Segesvár**
Horeth Frigyes.
Jördens Testvérek.
- Selmeczbánya**
Joerges A. özv.
- Sepsi-Szent-György**
Jókai-nyomda r.-t.
Móricz István és Vojna J.
- Siklós**
Harangozó József.
Minerva-nyomda (tul.: Klein F.)
- Somorja**
Goldstein József.
- Sopron**
Berghöfer és Weisz.
Breiner E.
Petöfi-könyvnyomda (tul.: Zsombor Géza).
Romwalter Alfréd.
Röttig Gusztáv.
Török és Kremszner.
Zollner és Ungár.
- Stájerlak**
Hollschätz F.
- Sümege**
Horvát Gábor.
- Szabadka**
Bittermann József.
Braun Adolf.
Kladek István és Társa.
Krausz és Fischer.
Szabados Sándor.
- Szamos-Ujvár**
Auróra-nyomda (tulajd.: Todorán Endre).
Gör. kath. egyházmegyei nyomda.
- Szakolca**
Neumann, Teszlik és Tsa.
- Szarvas**
Dolesch és Müller.
Sámuel Adolf.
Szikes Antal.
- Szász-Régen**
Burghardt Rezső.
Sebesch Károly.
- Szász-Sebes**
Stegmann János.
Winkler Lajos.
- Szászváros**
Minerva-nyomda r.-t.
Schäser A.
Szászvárosi könyvny. r.-t.
- Szatmár**
Litteczky Endre.
Morvai János.
Nagy Lajosné.
Pázmány-sajtó.
Weinberger Testvérek.
- Szeged**
Endrényi Imre.
Endrényi Lajos.
Engel Lajos.
Göncz I. József.
Schulhof Károly.
Traub B. és Társa.
Várnay Lipót.
- Szeghalom**
Riegel Zoltán.
- Szegzárd**
Árva J.
Báter János.
Lengyel Pál.
Ujfalu Lajos utóda: Molnár Mór.
- Székelyhidő**
Kohn Sámuel.
- Székely-Keresztúr**
Szabó Testvérek.
- Székelyudvarhely**
Becsek D. Fia.
Betegh Pál.
- Székesfehérvár**
Debrecezeni Gyula.
Fisler Adolf.
Gölick Mor.
Kaufmann F.
Singer E.
Számmer Imre (tulajdonos: Heckenast Kálmán).
Számmer Kálmán.
Székesfeh. és Vidéke ny.
- Szempcz**
Fischer Náthánné.
- Szentes**
Kecskeméti Szabó Kálmán és Vajda Ernő.
Szentes és Vidéke ny.
Vajda Bálint utóda.
- Szent-Endre**
Schwarcz I.
- Szent-Gotthárd**
Wellisch Béla.
- Szenicz**
Bezsó János és Társa.
- Szepes-Váralja**
Buzás Dénes.
- Szered**
Schreiber Mór.
- Szerencs**
Simon József.
- Szigetvár**
Corvina-nyomda.
Kozáry Ede.
- Szikszó**
Blank Simon.
- Szilágy-Somlyó**
Böloni Sándor.
Heimlich Weisz Katalin.
- Szill-Hadad**
Fein Sámuel.
- Szolnok**
Bakos István.
Fuchs Lipót és fia.
Fuchs Manó.
Hay és Grün (Várm. ny.).
Jász-Nagykun-Szolnok-megyei Lapok nyomdája (tul.: Vezery Ödön).
Wachs Pál.
- Szombathely**
Bertalanffy József.
Egyházmegyei könyvny.
Gábrriel Ágoston.
Seiler H. utóda: Szele és Breifeld.
- Tab**
Pfeifer Ignác.
- Tapolca**
Löwy B.
- Tasnád**
Lövinger L.
- Tata**
Engländer és Társa.
Nobel Adolf.
- Temesvár**
Csanád-egyházmegyei ny.
Csendes J.
Délmagyarorsz. könyvny.
Gutenberg-ny.
Mangold Sándor.
Moravetz Gyula.
Stéger Ernő utóda.
Uhrmann Henrik.
Union-könyvnyomda (tul.: Steiner Ferencz).
Veres Sámuel.
- Tenke**
Maár L. Vilmos.
- Tisza-Füred**
Goldstein L.
- Tokaj**
Gesztner Adolf.
- Tolna**
Weltmann Ignác.
- Tolna-Tamási**
Jeruzsálem Ede.
- Torda**
Füsty és Sztupjár.
- Torna**
Rosenblüth Simon.
- Török-Kanizsa**
Brück P. Pál.
- Török-Szent-Miklós**
Rubinstein Sándor.
- Trencsén**
Gansel Lipót.
Skarnitzl X. Fr.
- Turóc-Szent-Márton**
Gaspark J.
Magyar nyomda (tulajd.: özv. Moskóczy Ferenczné)
Turócszentmártoni nyomda r.-t.
- Új-Árad**
Mayr Lajos.
- Újpest**
Fuchs Antal és József.
Krömer Alajos.
Salgó és Társa.
- Új-Verbász**
Verhászi könyvnyomda (tul.: Trbojevich M. Sz.).
- Újvidék**
Fuchs Emil és Társa.
Hirschenhauser Benő.
Hungária-ny.
Ivkovics György.
Miletics Szvetozár.
Popovics Testvérek.
- Ungvár**
Gellis Miksa.
Jäger Bertalan.
Lévai Mór.
Székely és Illés.
Szt-Bazil-ny.
- Vác**
Kir. orsz. fegyintézet ny.
Kohn Mór.
Mayer Sándor.
- Vág-Újhely**
Brück Ignác.
Horovitz Adolf.
Löwysohn Manó.
Steinmann J.
- Versecz**
Kehrer Béla.
Kircsiner Ernő.
Veronits József.
- Veszprém**
Dunántúli ny.
Egyházmegyei könyvny.
Krausz A. Fia.
Népakarat nyomdája (tul.: Takáts Sz.).
Pósa Endre.
- Zala-Egerszeg**
Breisach Samu.
Özv. Taly Rozália és tsa.
Unger Antal.
Vágó János.
- Zala-Szent-Grót**
Nagy Sándor.
- Zenta**
Beretka Imre.
Kabos Ármin.
Schwartz Sándor.
- Zilah**
Seres Samu.
- Zólyom**
Nádossy Testvérek.
Schlesinger Ignác.
Zólyom és vidéke ny.
- Zombor**
Bittermann Nándor és Fia.
Kollár József.
Oblát Károly.
- Zsolna**
Glasel Samu.
- Zsombolya**
Wunder Rezső.

A szakközönség figyelmét teljes mértékben és
mélán felköltik a

Victoria-Werke A.-G., Nürnberg

szégy által előállított

szalagnélküli könyvnyomtató gyorsajtók
és hengeres kézi gyorsajtói.

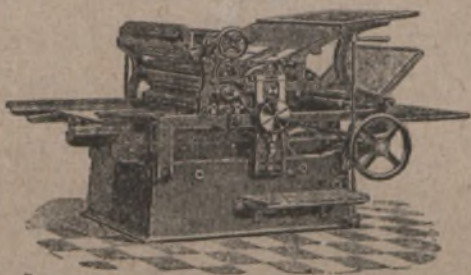
A ki gépeket akar vásárolni, tegye előbb elfogulatlan bírálat tárgyává gyártmányainkat és hozassa meg
magának a részünkre már eddig is kiállított fényes bizonyítványok sorozatát.

KÉPVISELÖNK:

KLEIN JÖZSEF

BUDAPEST, VI.,
Podmaniczky-utca 73.

Utóbbi elfogad megrendeléseket teljes
nyomdai felszerelésekre is, garantál-
ván annak pontos teljesítését.

CARMINE HUGÓ

GÉP- ÉS SZERSZÁMGYÁRA
BUDAPEST, IX., RÁKOS-U. 11.

FŐÜZLET ÉS GYÁR

BÉCS, VII., BURGGASSE 90.

A PÁRISI KIÁLLÍTÁSON GRAND
PRIX-VEL S KÉT ARANYÉREM-

MEL LETT KITÜNTETVE.

ALAPITTATOTT 1878. TELEFON 54—89.

A GRAFIKAI IPARÁGAK ÖSSZES
SZÜKSÉGLETEINEK RAKTÁRA.

NYOMDAFESTÉKEK, KENCZÉK ÉS
HENGERANYAG NAGY RAKTÁRA

KAST ÉS EHINGER

G. M. B. H. STÜTTGARTI ÉS
FEUERBACHI GYÁRAIBÓL.

KÉPVISELŐJE: KÖNIG ÉS BAUER, WÜRZBURG
HUGO KOCH, LIPCSE
AUGUST FOMM, LIPCSE
CZEGERNEK.